

481 FX 220

„A könyv a szocialista kultúra
leghatalmasabb fegyvere!”

(Gorkij)

BORSODI KÖNYVTÁROS

A BORSOD MEGYEI KÖNYVTÁRKÖZI BIZOTTSÁG
TÁJÉKOZTATÓJA

MISKOLC

1964

15

16

Tartalomjegyzék

Szónyi: László: Egy tanulmányút két hasznos tapasztalata — — — — —	1
Juhász Margit: Így is lehet... — — — — —	2
Győri Erzsébet: Iskolai könyvtárosok fóruma —	4
Péter Mária: A színműtár és az öntevékeny művészeti mozgalom — — — — —	5
Kolyvek Zoltánné: Tudatosság és olvasószolgálati munka — — — — —	7
Kiss József: Megfelelő könyvtári berendezéseket a könyvtárakba — — — — —	9
Tomcsányi Irma: Gyermekfoglalkozás a Putnoki Járási Könyvtárban — — — — —	15
Dr. Benkő Csabáné: Író-olvasó találkozó egy általános iskolában — — — — —	16
Bod Andor: Hogyan segíti könyvtárunk a tanulást? — — — — —	16
Szalontai János: „Jobb feltétel eredménye — jobb munka” — — — — —	18
Dr. Zsidai József: A könyvtárközi kölcsönzésről	19
Tóby Antalné: A Könyvtárellátó ajánlójegyzéke, mint könyvpropaganda eszköz — — — —	20
Dr. Kazacsay Ferencné: A Könyvtárellátó Tájékoztató Jegyzékének hasznosítása a tájékoztatási és olvasószolgálati munkában — —	21
Zádory Károly: A felnőttoktatás segítésének tapasztalatai a mezőkövesdi járásban — —	21
Tóth Lajos: Úton — — — — —	24
Papp Attila: Tízéves a Kazincbarcikai Városi Könyvtár — — — — —	26
Kluger Lászlóné: Borsod-Abaúj-Zemplén megye cikkekben, fényképekben és képeslevelezőlapokon — — — — —	27
Könyvtári hírek — — — — —	28
Borsod megye közművelődési könyvtárainak 1963. évi munkája a számok tükrében — — —	29
Kimutatás a Városi Tanács könyvtárainak hálózatáról — — — — —	30
Cikkeink szerzői — — — — —	31

Szerkesztő bizottság:

Szónyi László, dr. Zsidai József, Nagy Gusztáv,
Berecz József, Magyar András.

Főszerkesztő: Zircz Péter

Kézirat gyanánt

Felelős kiadó: Szónyi László

Egy tanulmányút két hasznos tapasztalata

Mindig izgalommal jár, ha külföldre utazunk. Különösen érződik ez akkor, ha az utazásnak tanulmányút jellege van, ha saját munkaterületünkön jelentkező problémáknak, más országban való megoldását tanulmányozhatjuk.

Magam is nagy izgalommal készültem a Német Demokratikus Köztársaságban sorrakerülő tanulmányutamra. Sokat hallottam már és olvastam is a baráti Németország könyvtárügyének fejlődéséről. Bizonyos kép ki is alakult bennem. A személyes tapasztalat —s erről módom volt meggyőződni— a legrészletesebben leírt tudósításnál, tanulmánynál többet nyújt.

Utam során — természetesen — a tanácsi könyvtárak problémái és azok megoldása érdekelt elsősorban. A tanulmányozandó témákat már itthon összeállítottam. Az első — berlini — megbeszélésen olyan problémával, illetve annak megoldásával találkoztam, mely hónapok óta foglalkoztatta könyvtárunkat. Így fogalmazhatnám meg ezt: a kis községek könyvtári problémájának megoldása. Nagyon részletesen tanulmányoztam a megoldás módját, hiszen megyénkben is sok a kis község, nálunk is feszeget ezek könyvtári ellátásának gondja.

A német közművelődési (tanácsi) könyvtárak fejlődésének tendenciája sok vonatkozásban eltér a miénktől. Amíg nálunk pl. az utóbbi években — 1959 és 1962. között — a tanácsi kezelésbe adással a községi könyvtárakat is közvetlenül a fenntartók hatáskörébe adtuk — intézményesítettük — addig a Német Demokratikus Köztársaságban (ahol korábban állt fenn a miénkhez hasonló gyakorlat) *körzeti*, illetve *járási* szintre centralizálják a falu könyvellátásának megoldását.

A Német Demokratikus Köztársaságban egy számkra jelenleg ismeretlen könyvtári típussal találkozottam, az úgynevezett *körzeti könyvtárral*. Ez a típus a járási és tiszteletdíjas könyvtárossal működő községi könyvtárak között helyezkedik el. A hálózat tehát — egy megyén belül így alakult: megyei, járási, városi (mely nem lát el járási feladatot, nálunk pl. a kazincbarcikai városi könyvtár) kiemelt (főfoglalkozású munkaerővel), *körzeti* és községi (tiszteletdíjas munkaerővel) könyvtár. Minket — e kis összefoglaló témáját illetően — közelebről a járási, *körzeti* és községi tiszteletdíjas munkaerővel működő könyvtárak érdekelnek.

E munkában a schwerini megyei könyvtár járt az élen: ebben a megyében hozták létre az első úgynevezett *körzeti* könyvtárat. A kis községek könyvellátásának megoldását két tényező sürgette:

1. e kis községek könyvtárainak könyvellátására olyan minimális összegek álltak rendelkezésre, melyek nem tették lehetővé a választék biztosítását;
2. a mezőgazdaság szocialista fejlődésével összefüggő szakirodalom ellátás elégtelensége.

E két alapvető könyvellátási problémát megoldandó,

keresték a lehetőséget, s ezt a körzeti könyvtárak megszervezésével próbálták megoldani.

Az első körzeti könyvtárat a schwerini megyei tanács határozatára 1957-ben hozták létre. Ezt megelőzően a megyei könyvtár a járási könyvtárakkal együttműködve kidolgozta — a mezőgazdaság fejlődésével összefüggésben — a körzetesítés tervét. Ezt a tervezetet I. fokozatú megyei szinten a könyvtárosokkal tárgyalták meg, majd átadták a járásoknak, ahol az egyes járásokra vonatkozókat vitatták meg — másodfokon — a különböző szervekkel (párt, tanács stb.) A járások által így, — most már közigazgatásilag is megérősített javaslatot — a megyei párt és tanács elé terjesztették, s itt mondták ki a végső döntést — harmadfokon. A megyei tanács határozata alapján 80 körzeti könyvtárat hoztak létre. Egy-egy körzeti könyvtárhoz 4—16 települést csatolnak. Látogatásom időpontjában 40 körzeti könyvtár működött, és 1965-ig fejezik be a továbbiak szervezését.

A schwerini gyakorlat a kis községek könyvellátását járási szinten oldja meg. A körzeti könyvtárak úgy foghatók fel, mint a járási könyvtárak előretolt módszertani bázisai. A járási könyvtár az egész járás területére szerzi be a könyvállományt, s a körzeti könyvtárakon keresztül (a körzeti könyvtárakban függetlenített könyvtárosok működnek) juttatja el a községekbe. A járási könyvtár csak a körzeti könyvtárral érintkezik közvetlenül, míg a községek szakmai-módszertani irányítása a körzeti könyvtár feladata. Sem a községi, sem a körzeti könyvtáraknak saját állományuk nincs, az állomány egy része azonban — a mi törzsanyagunkhoz hasonlóan — olyan anyagot tartalmaz, melyet nem cserélnek. A járások területén lévő valamennyi könyvtár fenntartásáról költségvetésileg a járási könyvtár gondoskodik.

A megoldásnak ez a módja nagyban hasonlít megyénk 1959. előtti helyzetéhez, amikor is, tanácsi kezelésbe való adást megelőzően, a járási könyvtárak látták el közvetlenül a községi könyvtárakat könyvanyaggal, s az egyéb fenntartási költségeket is — ami nagyon szűkös volt — ők biztosították. Lényeges eltérés azonban ettől a gyakorlattól: egy-egy járási könyvtárnak lényegesen magasabb hitelek állnak a rendelkezésére, mint annak idején nekünk, és így sokkal többet tudnak nyújtani, mint mi.

A másik, s ez a döntőbb: létrehozták a körzeti könyvtárat, ahová függetlenített könyvtárost állítottak be, akinek a feladata a körzethez tartozó könyvtárakkal való szakmai-módszertani foglalkozás.

A körzetesítés azonban, — mely a schwerini kezdeményezés alapján ma már a fejlődés általános tendenciájává vált a Német Demokratikus Köztársaság területén — nem mindenütt ugyanezzel a módszerrel történik. Erfurt megyében például voltam olyan körzeti könyvtárban, mely önálló költségvetéssel rendelkezik, a hozzátartozó községek is maguk gondoskodnak könyvtárak fenntartásáról, és csupán a könyvbeszerzést vonták össze körzeti szintre. A Bad Tenn-

stedt-i könyvtár 1961-ben kapott körzeti feladatot. A 3 046 lakosú községhez még 5 falu tartozik. Látogatásom időpontjában a könyvtár állománya 5 200 kötetet tett ki, melyből kb. 2 000 kötet volt a hozzátartozó 5 községben. (Érdemes itt külön megjegyezni, hogy a 3 046 lakosú Bad Tennstedt-ben látogatásomkor — augusztus második fele — 1 060 beiratkozott olvasó volt. Az egy olvasóra jutó könyvállomány — bizony — nagyon kevés.) A könyvbeszerzést a körzet számára a körzeti könyvtár végzi. Leltára az egész állományról egy van, tehát a „saját” állományából látja el a hatáskörébe tartozó községeket könyvvvel. A községi könyvtárak fenntartásáról — a könyvbeszerzést kivéve — a községi tanácsok gondoskodnak. Ha az egyes községi tanács a maga könyvtára számára — helyi erőforrásból, mint pl. nálunk a Kőfából — könyvanyagot kíván biztosítani, a beszerzést ebben az esetben is a körzeti könyvtár bonyolítja le, dolgozza fel és így juttatja el a községnek. Ez az anyag természetesen éppen úgy cserélhető, mint a többi. Állandó, tehát „saját” anyag itt sincs, mint ahogy ezt a Schwerin megyében alkalmazott módszereknél láttam, csupán — így nevezhetném — „tartós letétbe helyezett könyvállomány”. Nagyon pozitíven értékelhető eredmény, hogy a körzet minden egyes községben megtalálható a körzet teljes állományának katalógusa.

Ugyancsak Schwerin megyében szereztem nagyon pozitív tapasztalatokat a könyvtárak munkájának és a könyvkereskedelem tevékenységének hasznos

együttműködéséről. Az együttműködést szerződésbe foglalták: a kijelölt könyvesbolt külön köt szerződést a járási és külön a községi könyvtárakkal. A könyvesbolt — a könyvtárakénál jóval magasabb — propagandaköltségeinek ésszerű felhasználásával ügyesen oldják meg a könyvtári propaganda problémákat is. A könyvesbolt például minden vele szerződésben lévő könyvtár számára nagyon ízléses falra szerelhető vitrineket csináltatott, melyekben a könyvtárak kiállíthatják a propagálásra szánt műveiket. A krakowi körzeti könyvtár álló vitrint kapott, mivel a helyi körülmények — az épület beljebb helyezkedik el, s előtte kert van — így kívánták.

A könyvtárosok így könyvbizományosi feladatot is ellátnak. A két tevékenység jól egészíti ki egymást. A könyvet vásárolni szándékozót könnyűszerrel tudják a könyvtár olvasójául is megnyerni, míg az olvasás következtében — maguk is könyvvásárlókká válnak. Érdemes megjegyezni, hogy a Német Demokratikus Köztársaságban a lakosságnak magasabb százaléka beiratkozott olvasója a könyvtáraknak, mint nálunk.

A sok-sok hasznos tapasztalat közül, melyet tanulmányutam során szereztem, ezt a kettőt kívántam kiemelni. Mindkettő olyan, melyek minket is foglalkoztatnak és keressük a megoldásuk módját. Ehhez nyújtott hasznos segítséget a németországi tanulmányút.

Szónyi László

ÍGY IS LEHET...

A Művelődésügyi Minisztérium 1960. évben kiadott irányelvei a közművelődési könyvtárak legfőbb feladatait a II. ötéves terv időszakában a következőkben határozták meg:

1. az általános műveltség, a politikai, szakmai ismeretek terjesztése; az olvasók világnézetének és ízlésének fejlesztése;
2. az olvasók, különösen a felnőtt munkás és parasztolvasók számának növelése;
3. a könyvtárak elhelyezési körülményeinek megjavítása, könyvállományának gyarapítása állami és társadalmi forrásokból.

Az irányelvekben meghatározott 1., 2. pont elemzését mellőzni fogom, de a 3. pontban foglalt feladatok eddigi teljesítésével részletesebben szeretnék foglalkozni, mert az elmúlt év eredményei azt diktálják, hogy erről beszélni kell; van is miről beszélni. Előljáróban egységesen meg kell állapítani, hogy megyénk tanácsai többségének nem kell szűgyenkezni, ha a könyvtárak elhelyezési, berendezési körülményeit, illetve ezen a területen kifejtett munkájukat elemezzük.

A korábbi években a hangsúly a könyvtárak könyvellátásának megoldásán volt. Az tudott dolog, hogy tanácsainknak nem volt könnyű dolga a tanácsai kezelésbe adás után a könyvellátást illetően. A tanácsok vállára nehezedett igen nagy súllyal ez a probléma, mert a könyvbeszerzéshez szükséges forintokat nekik kellett biztosítani, hogy felzárkózzon megyénk a többi, jobban ellátott megyéhez ezen a területen.

A könyvellátás megjavításával nyomban jelentkezett a könyvek elhelyezésének és ezzel egyidejűleg a könyvtárak elhelyezésének problémája, amit máról holnapra — sajnos — nem tudnak tanácsaink megoldani. De az 1963. év eredményei mégis azt mutatják, hogy megváltozott szemlélettel a könyvtárakra fordított

anyagi erővel való ésszerű gazdálkodás igen komoly kezdeményezéseket eredményezett megyénkben.

Az 1963. évi eredmények pozitív vonása az, hogy a községi tanácsok kezdeményezésére épült. Felismerték községi tanácsaink, hogy ma már nem lehet könyvtárnak nevezni az 1—2 szekrénybe zárt könyvállományt. Sürgetően lép fel ez az igény a községek lakossága részéről is, mivel ma már községszűgyet egy olvasószoba, vagy klubbal kombinált könyvtár.

Igy született meg az első lépés — a község igényeit kielégítő, önálló helyiségű könyvtár kialakítására *Szirmabesenyő* községben. A tanács és a társadalmi szervek odaadó munkáját dicséri, hogy nemcsak egyszerű könyvtárhelyiséget biztosítottak, hanem a korszerű követelményeknek megfelelő, szabadpolcos könyvtári berendezésekkel látták el. Nem előre megtervezett állami költségvetési hitelből hozták létre, hanem a helyi erőforrások és a község kétkezi munkája alapján jött létre ez a kulturális intézmény.

Ha már a miskolci járás községéről beszélek, egységesen a Miskolci Járási Tanács Végrehajtó Bizottságának a könyvtárügy területén kifejtett munkájáról kell igen nagy elismeréssel szólni.

Korábbi években a miskolci járás könyvtárügye igen lassú ütemben fejlődött, azonban 1963. évben a legnagyobb eredmény itt jelentkezett az elhelyezést és berendezést illetően, csak hogy a nagyobb létesítményeket említsem:

Sajószentpéteren megteremtették a lehetőségét a korszerűen berendezett járási könyvtár megnyitásának. Ehhez a községi tanács 6 helyiséget bocsátott rendelkezésre, mivel „a község szempontjából nem közömbös, hogy a lakosság kulturális igényeit milyen szinten biztosítjuk” mondotta a községi tanács elnöke

— Ináncsi elvtárs — a könyvtár ünnepélyes megnyitásokor.

A járási tanács lehetőséget biztosított azoknak a községi tanácsoknak tapasztalatcserére, — Sátoraljaújhelyi Járási és Cigándi Községi Könyvtárakban — akik a könyvtári problémák megoldásán fáradoztak. A látottak alapján — a tapasztalatcserén résztvevő elnökök — „a miénk szebb lesz” jelszóval fogtak hozzá a korszerű könyvtárak kialakításához. Ez a „jelszó” gyümölcsöt termelt.

A miskolci járás területén egymás után jöttek létre az önálló helyiséggel rendelkező, ízlésesen berendezett könyvtárak, nevezetesen:

Harsány, Ónod, Felsőzsolca, Mályi, Sajópálfalva, Bócs.

Már az 1964. évre is megszülettek a további tervek.

Óngán két helyiségből álló szabadpolcos korszerűen berendezett könyvtárat hoznak létre. A tanács végrehajtó bizottsága az elmúlt év utolsó negyedében tartott ülésére meghívta a Megyei Könyvtár igazgatóját is, hogy szakmai véleménnyel és a lehetőségek fel-tárásával nyújtson segítséget a könyvtár kialakításához. Örvendetes, hogy a községi tanács az ifjúsági klub és könyvtár problémáját együtt kívánja megoldani, a könyvtárral egy épületben az ifjúsági klubot is létrehozva.

Az *Ónodi Községi Tanács* az 1963. év folyamán anyagi lehetőségeihez mérten, 8 000 Ft-ot biztosított a községfejlesztésből korszerű berendezésre. A tanács elégedetlen önmagával szemben az eddigi eredményeit illetően, amit bizonyít az a levél is, melyet a Megyei Könyvtárnak küldött — támogatást kérve — hogy községükhöz méltóan egy komoly kulturális létesítményt hozhassanak létre.

Alsózsolcán, Hernádnémetiben, Bükkaranyoson is megtették az előkészületeket a községi könyvtár létrehozására.

Hogy mindez mennyi forint ráfordítást jelentett és jelent még a jövőben a járási tanácsnak, az elmondottakból lemérhető. Igen nagy eredmény az az egészséges érjedés, ami ilyen erővel indult meg, tör előre tervszerűen és céltudatosan a kulturális élet színvonalának emelésére.

A kezdeményezés a megye többi járásában is kezd kibontakozni, igaz még nem olyan mérvűen, mint a miskolci járásban, de igen pozitívan és hozzáértéssel fognak hozzá a népművelési munka feltételeinek megteremtéséhez.

1963. május 30-án érkezett a Megyei Könyvtárhoz a borsodsziráki községi tanács 31/1963. számú VB. határozata, amelyben a községi könyvtár elhelyezésének problémájával foglalkozik. „...megállapítja a VB., hogy a könyvtár elhelyezési problémájának megoldása most már nem tűr halasztást. A jelenlegi állapot teljesen kizárja annak lehetőségét, hogy a könyvtáros tartalmi munkát végezzen... fentiekből kiindulva a VB. egy könyvtárhelyiség létrehozását határozta el”. Ilyen VB. határozat azt a politikai tisztánlátást tükrözi, ami a népgazdasági terv teljesítését a kulturális irányelvek megvalósításával akarja biztosítani.

A VB. határozat nem maradt írott malaszt Borsodszirákon. 1964. év folyamán egyéb kulturális létesítményekkel együtt át fogják adni a korszerű könyvtárat rendeltetésének.

A *szendrői* községi tanács 1963. szeptember 12-én kelt levelében értesítette a Megyei Könyvtárat, hogy községükben milyen nagyarányú fejlesztésekre került sor a könyvtárfejlesztését, a könyvtár elhelyezését és berendezését illetően. „...az eddigi nagyarányú fejlesztést figyelembevéve is nagy hiányos-

sága a községi könyvtárnak, hogy kellő berendezése még nincs megoldva.”: írja a községi tanács elnöke és titkára. Ezen a problémán is segített a községi tanács. Megkereste azokat az anyagi forrásokat, amelyeknek célszerű ráfordításával két helyiségből álló, szépen berendezett könyvtárat ad át a község dolgozóinak.

A *tarcali* községi tanács a lakosság igényeinek kielégítését igen komoly, nagy tervekkel kívánja megoldani. 1963. július 2-án tartott VB. ülésen tárgyalta a könyvtár munkáját és a könyvtár fejlesztési problémáját, melyre állásfoglalásra jogosultsággal meghívták a Megyei Könyvtár igazgatóját is.

A könyvtári helyiségek kialakítására társadalmi munkát és a községfejlesztésből 90 000 Ft ráfordítását szavazták meg és egy főfoglalkozású könyvtárosi állás biztosítását kérték, mivel a felmért igények kielégítését csak így látják biztosítottnak. A VB. határozat végrehajtásáról még nem értesültünk. Reméljük, hogy a szép tervek ez év folyamán meg is valósulnak.

A *ricsei* községi tanács augusztus 10-én kelt levelében értesítette a Megyei Könyvtárat, hogy „*Ricse* község tanácsa f. évben a községfejlesztési hitelből tataroztatta és olyan átalakítási munkálatokat végeztetett rajta, mely alkalmassá tette az épületet a klubélet megindítására és a községi könyvtár elhelyezésére. Sajnos a könyvtár berendezésére már nem jutott pénz”, írja a községi tanács. Megkereste azokat a szerveket, akik segítséget tudtak ehhez nyújtani.

Itt kell szólni arról, hogy a községek ilyen irányú törekvéseiben nincsenek egyedül. Az alulról jövő kezdeményezés megértésre talált és — tudom azt, hogy fog is találni, a *Megyei Tanács VB. Tervosztályánál*, aki a lehetőségekhez képest megadta az anyagi segítséget a hiányzó berendezések beszerzéséhez.

1963. évben a Megyei Tanács VB. Tervosztálya 170 000 Ft-ot juttatott a megye könyvtárainak berendezések beszerzésére. Ez az összeg könyvtárakra lebontva nem jelentett nagy tételeket, de a helyi erőforrások hozzájárulásához komoly létesítmények létrehozását tette lehetővé. Az a legnagyobb pozitívuma a segítségnyújtásnak, hogy a községek kezdeményezési eredményesek voltak.

Az *encsi és sátoraljaújhelyi* járási tanács az 1963. évi költségvetését, illetve annak címeit a harmadik negyedévben szigorú revízió alá vette a felhasználását illetően és elrendelte, hogy azon címeknél, ahol megtakarítás mutatkozik, vagy az előirányzott kiadási tétel felhasználása nem látszik biztosítottnak, zárójelbe a pénzügyi szervek ezen hiteleket és csoportosítását át a kulturális ágazatra, ill. könyvtárcímre, hogy a községi könyvtárak könyvtárlományának megerősítését és a berendezések beszerzését elősegítsék.

Igy került sor arra, hogy az encsi járás könyvtárai az elmúlt évben 100 000 Ft-ot berendezésre, 50 000 Ft-ot könyvvásárlásra fordíthattak, költségvetési előirányzataikon felül. A sátoraljaújhelyi járásban a járási tanács 100 000 Ft-ot csoportosított át a könyvtárai megerősítésére.

Tehát „így is lehet”. Amit eddig községi tanácsaink kulturális területen létrehozottak, nem az ötéves terv beruházási, vagy a tárgyi év költségvetésében biztosított állami támogatás lehetőségeire vártak.

Tisztában vannak a községi tanácsaink azzal, hogy állami támogatással nem lehet máról-holnapra minden problémát megoldani, illetve felszámolni a múlt bűneit. Hozzá kell fogni a lehetőségek megteremtéséhez azoknak a községeknek is, amelyek még ezt az utat nem találták meg. Nem simára gyalult út ez, amin végig kell menni. Lesznek akadályok, buktatók,

amik talán el is keseríthetik a felelős embereket, de a nehézségek leküzdésében segítenek a felettes szerveink, csak kérni kell a segítséget. Ez a segítség lehet szakmai tanács, de lehet anyagi támogatás is.

Az eddig említett tanácsok is a társadalmi erőkre

építették elkézeléseiket és ezek segítségével oldották is meg azokat. Tudom, hogy ezek a tanácsok is sok nehézséggel küzdöttek, míg siker koronázta munkájukat. De nem volt hiába való.

Juhász Margit

Iskolai Könyvtárosok Fóruma

Ma minden elemzés, értékelés, mely az oktató-nevelő munkát, annak intézményét az iskolát tüzi ki vizsgálódása tárgyául, kiindulópontnak az iskolareformot tekint.

Ennek az írásnak — már csak terjedelme miatt sem — lehet az a feladata, hogy az iskolareform komplex hatását vizsgálja közoktatásügyünkben. Ahhoz azonban, hogy a reformiskola meghozhassa azokat az eredményeket, melyekre társadalmunknak a közösség és az egyén szempontjából egyaránt szüksége van, elengedhetetlenül fontos vizsgálunk a tanulóifjúság olvasmányait, olvasási lehetőségeit, a lehetőség kerekeit jelentő iskolai könyvtárakat.

Az iskolai könyvtárak szükségességét a felszabadulás után készült tantervek egyformán hangsúlyozták. Különbséget csak abban találunk, hogy a később készült tantervek már nem pusztán a kötelező olvasmánnyal való ellátást tartják a könyvtár feladatának; tehát túlmutatnak a kötelező és ajánlott irodalom pusztá közvetítésén. Ma már egyre kevesebb olyan értelmezéssel és szemlélettel találkozunk, mely a könyvtárakat a szertárhoz hasonlítja, viszont alig akad a megyében olyan iskolai könyvtár, mely ne hasonlítana kísértetiesen a szertárhoz, ahol egyetlen tárgy szemléltető oktatásához — jelen esetben az irodalomhoz — találunk csak anyagot.

Az iskolareform túlépelt a régi iskola régi szemléletén, sürgetően követeli a gyakorlati pedagógiai munka az iskolai könyvtárak változását is. A korszerű iskola fogalmából már nem tudjuk nélkülözni a műhelyeket, s épp így nem nélkülözhetjük a jó könyvtárakat sem, melyek valamennyi tárgy oktatásánál elengedhetetlenül szükséges tanműhely szerepét töltik be. A szakismeretek erőteljes differenciálódása, integrációja megköveteli az oktatástól, hogy az alapvető ismeretanyag átadásán kívül, tanulóiban olyan mértékű aktivitást fejlesszen ki, mely képes a rendszeres, önálló művelődésre; s ezt a feladatot jól szervezett könyvtár nélkül nem lehet megoldani.

Megyeinkben az elmúlt évből gyakran esett szó az iskolai könyvtárakról, s úgy éreztük: egészséges fejlődés tanúi, előmozdítói lehetünk a következő időben.

A megyei tanács művelődésügyi osztályának 199/17/1963. sz. végrehajtási utasítása értelmében, meghatározott időre — 1963—64-es tanévben — a kis létszámú és részben osztott iskolák tanulói könyvtárai megszűntek, illetve ezek feladatát a település tanácsi könyvtárai látják el. A teljesen osztott, önálló és körzeti iskolákban viszont megindult a tanulói könyvtárak rendezése. Ezek a könyvtárak mai állapotukban nem felelnek meg a modern iskola követelményének. A nagyon kevés példányban meglévő kötelező olvasmányok, az ajánlott olvasmányok foghíjas sora, nem tudja még ahhoz sem hozzásegíteni a nevelőket, hogy a tantervben kötelezően megszabott feladatot elvégezzék, illetve a tanulókkal megismertessék. A tanulói könyvtárak gyarapításának korábbi módszere (a központi vásárlások) a kevés, de sokszor célszerűtlenül felhasznált pénzeszközök következté-

ben igen kis és gyenge állományú könyvtárak maradtak a reformiskolára örökül.

Ahhoz, hogy ésszerűen tudjunk változtatni a jelenlegi helyzetben, elsősorban az szükséges, hogy megismerjük a saját iskolai könyvtárunk helyzetét, tisztán lássuk a legsürgősebb feladatokat, s tudjunk sorrendiséget teremteni a problémák megoldásában.

Mindenekelőtt a könyvtár meglévő műveit vegyük számba, s vizsgáljuk meg először minőségi szempontból. Azokat a műveket, melyek nem valók ifjúsági könyvtárba — elég nagy számban van ilyen — válogassuk külön, s helyezük a nevelői könyvtárba. Az elrongálódott, salátává olvasott könyveket töröljük az állományból, mert ezekkel csak rontjuk a gyermek esztétikai érzékét, egészségtelen is, a legtöbb esetben hiányosak is ezek a művek. A mindenféle tehertől megszabadított állományból válogassuk ki a kötelező olvasmányokat. Az iskolai könyvtárnak ez a része egyenlő értékű a tankönyvekkel, mint ahogy tankönyv nélkül sem képzelhető el az oktatás, épp úgy elképzelhetetlen megfelelő számú kötelező olvasmány nélkül. A tanulók számát osztályonként megállapítva (IV. osztálytól kezdve, mert már itt van kötelező olvasmány) felmérhetjük, hogy a kötelező olvasmányok száma kielégítő-e. Minden öt tanulóra kell jutni egy kötelező olvasmánynak ahhoz, hogy megnyugtatóan biztosítsuk a tantervi követelmény elérését. (Ha tehát 80 VII. osztályos tanulója van az iskolának, akkor legalább 16 darab Jókai: A kőszívű ember fiai című regénynek kell lenni.)

Ebből a felmérésből adódik az első fontos feladat: a hiányzó, kevés példányszámban meglévő kötelező olvasmányok beszerzése. Addig, amíg nem rendelkezünk valamennyi kötelező olvasmánnyal megfelelő számban, ne is szerezzünk be más műveket. Itt ne számítsunk más könyvtárak segítségére, vagy a tanulók magánkönyvtáira, ezek beszerzése az iskolára nézve alapvető és kötelező.

Ezek után kell megvizsgálunk az ajánlott olvasmányok meglétét, illetve példányszámát, s ha hiányoznak, akkor ezeket a műveket is szerezzük be. Itt már nem kell a kötelező olvasmányoknál meghatározott arányhoz szabni a vásárlást. A tanulói könyvtárnak ezt a részét (kötelező-ajánlott) tehát mennyiségileg kell meghatározunk. A kötelező olvasmányon túli állomány kialakítása a mennyiségen túl, lényeges minőséget is követel.

A könyvtárnak ki kell lépnie abból a szerepéből, mely az irodalom illusztrálását jelentette csupán. Ez elvi megállapítás, mely döntően befolyásolja a gyakorlati megvalósítást. Tehát ne csak az irodalom oktatásánál hívjuk segítségül a könyvtárat, hanem minden tárgy tanításában használjuk, s neveljük rá a tanulókat is a használatára, keltsünk bennük igényt a történelem, földrajz, fizika, kémia stb. tanulásánál is a tankönyvön túli olvasásra is. Azt kell mindig szem előtt tartanunk, hogy az iskola neveli a majdani olvasókat, itt kell a tanulóknak olyan olvasmányokat a kezükbe adnunk, melyek az állandó olvasásra ösz-

tönzik, melyek elmaradhatatlan „életgyakorlattá” fejlesztik az olvasást. Az általános iskola felelős azért, ha a tanulók kötelező olvasmányaik befejezése után megszűnnek olvasók lenni, s csak hosszú kerülok után — 30—40 éves korban — jut újra kezükbe el a könyv. Természetesen ehhez az is szükséges, hogy a könyvtáros az iskola minden nevelőjével megismertesse a könyvtár állományát, s hogy minden nevelő érezzen felelősséget a tanulók olvasásáért.

A könyvtár gyarapításának ütemét, illetve mennyiségét természetesen a rendelkezésünkre álló pénzüsszeg határozza meg. Nagyon kevés ma még az anyagi lehetőség, de annál gondosabban kell megfontolnunk, hogy mit válogatunk ki a megjelenő művek sokaságából. A Köznevelés hasábjain folyamatosan közlik az Országos Pedagógiai Könyvtár javaslatát.

A korszerű könyvtári állomány igen lényeges feltétele az, hogy a beszerzés folyamatosan történjen, mert ha hónapok múlnak el vásárlás nélkül, a könyvtár eleshet nagyon fontos művek beszerzésétől, melyek később a könyvpiacra már nem kaphatók. A folyamatos gyarapítás, a hiányok fokozatos, de gyors pótlása után, tehát amikor már megfelelő összetételű és nagyságú állomány áll a rendelkezésünkre, a következő lépés az olvasómozgalom megindítása.

A jó könyvtárost érdekli a tanulók eddigi olvasottsága, érdekli a tanulók könyvforrása, van-e a tanulóknak saját könyve, tagja-e más könyvtárnak, szokott-e s kitől kölcsönkérni könyveket? Mindezek olyan kérdések, melyek a további munkához kiindulást, célt adnak.

Az iskolai könyvtárnak elvben minden tanuló tagja, de a valóságban ma még nem veszi minden tanuló igénybe, s ha a jelenlegi állomány nagyságát és minőségét vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy nem is tudnánk ezzel az állománnyal igényt felkelteni.

Nem lehet közömbös egyetlen nevelő számára sem, hogy tanulói hol, milyen formában, milyen könyvekkel ismerkednek meg, eljut-e hozzájuk egyáltalán a

könyv, a szülők otthon olvasnak-e, vásárolnak-e könyveket, újságot, folyóiratokat, a rádió, televízió korában milyen olvasmányélmények azok, melyek alakítják tanulóink érdeklődését. Mindezek olyan kérdések melyek meghatározói lehetnek munkánkban az indulásnak. Természetesen ez a munka nem egyedül a könyvtárosra vár, hanem a nevelőtestület minden tagjára: de a tájékozódás mozgatójának, motorjának a könyvtárosnak kell lenni.

Sok pedagógus tud arról beszélni, hogy növendékei sokkal többet tudnak és látnak meg mai valóságunkból, mint 10—15 évvel ezelőtt láttak általános iskolásaink, de igen sok lelkes nevelő fájjalja azt, hogy tanulói nem ismerik azokat az irodalmi alkotásokat, melyek ennek a korosztálynak kedves olvasmányai voltak korábban. Bizonyos műveken már túlszaladt korunk, s ezek igazoltan hullanak ki a gyermeki érdeklődés köréből, de számos klasszikussá érett mű, s az újonnan belépő alkotások egész sora érdemtelesen marad ismeretlen tanulóink körében. Az ismeretlenség oka lehet az igazi irodalmi nevelés hiánya (melynek nemcsak az irodalmat kell tanítani, hanem bonyolult áttételeken keresztül, egész kultúránk és teljes valóságunk értékeire kell a szemeket rányitni), az olvasással kevésbé párosuló képi kultúra (film, tv), mely gyermekkorban hajlamossá teszi a nézőt a gondolkodás nélküli befogadásra. Mindezeket tud és kell segítenie a hivatását és felelősségét érző nevelőnek, könyvtárosnak. Az iskolában felébresztett olvasási kedv, érdeklődő szellem ritkábban szunyad el felnőtt korban, s akkor is könnyebb felébreszteni, mint az olyan fiatalokban, akik 25—30 éves korban „kényszerülnek” rá az olvasásra.

Az iskolának nemcsak addig kell a tanulóért felelősséget éreznie, míg szigorú, törvényes kötelekeivel tartja őket, hanem a volt növendékekért, a felnöttekért is. Ebben a felelősségben igen komoly szerepet kell vállalnia könyvtárnak is.

Győri Erzsébet

A színműtár és az öntevékeny művészeti mozgalom

Minden kor társadalmának és kulturájának megvan a maga sajátos életeszmenye, ember-eszmenye. Napjainkban a társadalmi és kulturális élet minden területén végbemenő szocialista forradalomnak vagyunk tanúi, részesei. Korunk embereszmenye a szocialista módon élő, dolgozó és gondolkodó ember. A szocializmus gazdasági alapfeltételeinek megteremtése után fokozottabb mértékben növekszik a szocialista kulturális forradalomnak a jelentősége, s napjaink egyik központi problémája lett a tudatformálás, az emberek ideológiai nevelésének ill. átformálásának, szakmai, természettudományos és humán műveltségének emelése.

A kulturális forradalomnak hatnia kell az élet minden területén:

1. — elő kell mozdítania a népgazdasági termelés emelkedését, ezen belül a mezőgazdaság fejlődésének fokozását, az ipar műszaki fejlesztését, elsősorban a dolgozók szakmai és általános műveltségének emelésével;
2. — segíteni kell a korszerű alpműveltség terjesztését;
3. — aktívvá kell tenni a polgári- kispolgári nézetek, ízlés, megszokások elleni harcot;

4. — meg kell valósítani az új közösségi életforma és erkölcs általánossá válását, elterjedését.

A szocialista kulturális forradalom többsikű, egyszerre és párhuzamosan folyik a tudományos életben a művészetek, az oktatás, nevelés, tanulás és a népművelés folyamatában.

A szocialista népművelés jelentősége napjainkban állandóan nő, és kérdései, problémái, fejlődése az emberek érdeklődésének középpontjában állanak, mert a szocialista népművelés része a szocialista építés egyre magasabb szintű, társadalmi, termelési, ideológiai folyamatainak.

Pártunk megfogalmazta a művelődéspolitikai teendőket, s ezek az irányelvek biztosítják a kulturális forradalom egységét, biztositják a népművelésben is a széleskörű és sokoldalú ideológiai offenzíva kibontakozását. A szocialista népművelésben a tudatosság és spontaneitás, öntevékenység és szervezettség dialektikus egységben él egymás mellett, kiegészítik, erősítik egymást.

A szocialista népművelés hatókörét, tartalmát, intenzitását, minőségét színvonalát, a módszerek és munkaterületek sokféleségét, színességét tekintve minden eddigit meghaladóan magasabbrendű. Egyre több tu-

dományos és társadalmi intézmény foglalkozik a népművelés jelentőségével, problémáival, állandóan szaporodnak a műveltséget széleskörben ható tényezővé tevő intézmények, mozgalmak, eszközök.

A népművelés rendkívül sokágú és összetett oktató-nevelő tevékenység és társadalmi jellegű folyamat, melynek jellegét és célját a társadalmi és gazdasági fejlődés határozza meg.

A szocialista népművelés az önkéntesség elvének legmesszebbmenő tiszteletbentartásával minden embert igyekszik bevonni hatókörébe és arra törekszik, hogy a kultúra minden területét közkinccsé tegye és a legszélesebb néptömegek alkotóerejét minél sokoldalúbban bontakoztassa ki. Tehát célja minden dolgozó réteg művészetek iránti igényének felkutatása, ébrentartása, irányítása és fokozása.

Társadalmi hatásának fokmérője is van: a résztvevők aktivitása, munkájuk színvonalának emelkedése, tevékenységük differenciáltabbá válása és a kultúra társadalomformáló szerepét mind helyesebben értelmező közvélemény kialakulása. A szocialista embertől megkívánjuk a korszerű általános műveltséget, amely jelenti a széleskörű politikai, ideológiai, gazdasági, műszaki, természettudományi és humán ismeretekben való jártasságot. Ez a magasabb mérce minőségben és anyagban is magasabbszintű műveltség-igény nem valami erőszakolt, a szocialista ember magasabbrendűségét bizonyítani akaró követelmény, hanem a társadalmunk szülte igény, melynek kénytelenek vagyunk eleget tenni. A népművelés, mint a szervezett, intézményes oktatást segítő, kiegészítő terület három alapvető területen kapcsolódik bele a kulturális munkába: a könyvtári munka és az olvasónevelés, a tudományos ismeretterjesztés és a műkedvelés területén. E cikk keretein belül csak az utóbbi területtel szeretnék részletesen foglalkozni.

A népművelés feladatainak megvalósításában jelentős szerepet vállal a művészeti tömegmozgalom.

Felvetődik a kérdés:

Mi az a társadalmi, politikai vagy pszichológiai ok, ill. tényező, amely arra ösztönzi az embereket, hogy napi munkájuk, feladatuk elvégzése után, az egyéni és családi élet problémáin és nehézségein túl műkedvelő együttesek, szakkörök munkájába kapcsolódjanak bele, s ott több-kevesebb aktivitással és sikerrel tevékenységet fejtsenek ki?

A felelet egyértelműen az lehet, hogy a legtöbb ember azért megy művészeti csoportokba, mert érdeklődésüket, szórakozási igényüket, hajlamaikat akarják kielégíteni. Ezeknek az okoknak apró összetevői is lehetnek: érdeklődés, megszokás, igény, szükséglet, a szerepléssel, de egyéb munkákkal (pl. fotózás, képzőművészetek stb.) járó öröm, örömszerzés másoknak, ifjúkori szereplési és kitűnnyivágyás stb. Mégis talán a legáltalánosabb minden emberre ösztönző tényező az emberekben élő érdeklődés, amely természetesen a különböző embertípusok hajlama, kora, környezete szerint változó. Az érdeklődés, mint pszichológiai adottság, azonban nem állandó, születésétől fogva örök és változatlan, hanem befolyásolható, változó, az impressziók, élmények irányíthatják alakulását.

Az emberek érdeklődési köre rendkívül színes, sokterületű. A népművelés intézményeinek, munkatársainak fel kell mérnie a működési területükön jelentkező igényeket, s a művelődési szervek, intézmények kielégítésére, tevékenységüket az adottságokban kell alakítani. Az azonos érdeklődésű emberek összefogása tehát a cél, s az már egy következő és magasabbrendű probléma, hogy ezen emberek érdeklődését hogyan bővítsük, szélesíthetjük, emeljük egyre magasabb szintre.

A műkedvelő mozgalmi életnek számos részterülete

van és működik, színjátszás, bábjáték, táncegyüttesek, énekkarok, képzőművészeti szakkörök, fotószakkörök, amatőrfilmezés stb. Napjainban sok vita folyik a műkedvelő színjátszás problémáiról. Folyóiratok hasábjai és művelődési intézmények fórumai foglalkoznak az öntevékeny mozgalom területének kérdéseivel.

A művészeti tömegmozgalomban jelentős helyet foglal el a színjátszás. A művészeti együttesek a közönség széles tömegeire hatnak előadásaiikkal, ezért elsőrendű követelmény munkájukkal szemben, hogy igényes, színvonalas művészi produkciót nyújtsanak, mellyel elősegítik mind a saját, mind a közönség műveltségi igényeinek, ízlésének fejlesztését. Tevékenységükben tehát az ön- és közösségi nevelésnek és művelésnek kell előtérben állnia.

A műkedvelő színjátszás a hivatásos színjátszással egyetemben ugyanis jelentős tevékenységet fejthet ki a művelt, műértő színházi közönség nevelésében. Ez egyik alapvető feladata is, hiszen közös céllal azonos ügyért tevékenykednek a műkedvelők és hivatásos színészek, természetesen más-más adottságokkal, lehetőségekkel és más hatásokkal.

Igen nagy jelentősége van a tudatos, magasszínvonalú műsorpolitikának. Az adottságok, lehetőségek döntő mértékben befolyásolják a műsorgeterv alakulását. A színjátszó csoport létszáma, kor képessége, nem szerinti összetétele, a színpadtechnikai adottságok jelentősen befolyásolják a műsorválasztást. Adottságaikhoz kell mérni az előadandó színmű vagy jelenet támasztotta követelményeket. Ezen a területen nagy jelentősége van a „műsортanácsadó”-nak, „műsorkalauz” füzeteknek. Sajnos ezen a téren nem legvígaszталóbb a kép, amely elének tárul. A legtöbb műkedvelő csoport darabválasztási nehézségekkel küzd. Nagyon kevés a megjelenő színműveket, jeleneteket analitikusan feltáró műsorkalauz. Tudomásom szerint, s színműtárunk állományában is a Népművelési Intézet kiadásában megjelenő Műsортanácsadó füzet kötetein kívül más, a színművek, jelenetek tartalmát, szereplőigényét ismertető füzet, rendszeres kiadvány nem jelent meg. Pedig az ilyen kis füzetek kiadása rendkívül nagy segítséget nyújtana a színjátszó csoportok műsorgondjainak leküzdésében.

Könyvtárunk 1961-ben a színműtárállományáról már kiadott egy tematikus szerkezetű, az állományt analitikusan feltáró ajánló katalógust. Ennek a katalógusnak egy-egy példányát eljuttattuk a járási művelődési otthonok, járási könyvtárak, népművelési tanácsadók, kiemelt községi könyvtárak, városi könyvtárak olvasószolgálatára részére. A tapasztalat azt mutatja, hogy munkánk hasznos és eredményes volt, hiszen szép számban veszik igénybe a megye legkülönbözőbb pontjain színműtárunk szolgáltatásait, s ehhez nem kis mértékben járulhatott hozzá az állományt feltáró, ajánló katalógus is. Ez a katalógus az 1961. májusig beszerzett anyagot tartalmazza, s most készül a következő kiegészítő kötet, amely az 1963. évvel bezárólag szerzeményezett anyag analitikus feltárását végzi.

A színvonalas, eredményes munka egyik alapvető feltétele, hogy hozzáértő, szakmailag képzett, a világ és a magyar irodalmat, a színjátszó elméleti, színház-tudományi és technikai, rendezési kérdéseket is ismerő művészeti vezetők álljanak a csoportok élén, akik nemcsak a darab megválasztásánál kell, hogy irányító szerepet játszanak, hanem a csoport munkájának összehangolása, a produkció művészi teljesítményének és színvonalának biztosítása is feladatukat képezné. Ezen a területen igen jelentős eredménynek számít a színjátszó rendezők eredetileg 2 éves,

s most már 3 évre terjedő oktatása. Szakmailag hozzáértő, képzett rendező-vezetők segítségével az öntevékeny csoportok munkája sokkal eredményesebbé válhat.

Már az előbbieken említettem, hogy sok esetben jelentős gondot okoz a műsor-anyag összeállítása, megválasztása. Sok műkedvelő együttes személyi összetételénél, adottságainál fogva nem vállalkozhat egész estét betöltő színművek előadására. S itt nemcsak színpadtechnikai követelményekre kell gondolnunk, hanem a darabok szerepigényességére, mondánivalójának bonyolultságára, műfaji nehézségeire (pl. Brecht vagy Arthur Miller, Csehov, Shakespeare, O'Neill, Dürrenmatt stb.) Hivatásos színészek számára is nehéz feladatot jelentő jellemek megformálására, életrehívására műkedvelők nem vállalkozhatnak. Az igények és tapasztalatok azt mutatják, hogy legszívesebben rövid, egyfelvonásos jeleneteket, vilámlámpákat, verses-dalok összeállításokat kedvelik leginkább, esetleg egész estét betöltő vígjátékokat vesznek műsorukra, s ez azt hiszem érthető is.

A nagyszámú igényt azonban nem minden esetben tudjuk mi könyvtárosok kielégíteni. Sokkal több és újabb kiadású vidám jelenetekből összeállított műsorfüzetre volna szükség, mint ami jelenleg a több mint 2 200 kötetes színműtárunkban rendelkezésre áll.

Kedvelt és sokat használt összeállítások pl. Kék-völgyi Vilmos: Pestj paprika, Bp. 1958.; Csak nem kell sokat beszélni, Bp. 1959.; Jelenetek, tréfák, Bp. 1960.; Az ötvenéves magyar kabaré I—II., Bp. 1960.; Borvető Béla: Tizenkét széplány, Bp. 1960.; Tabi László műveinek gyűjteményes kiadásai, de nagy szükség lenne újabb és újabb összeállításokra.

Gondolok itt olyan tematikus műsorfüzetekre, amelyek különböző műfaj (monológ, jelenet, szon, vers, regényrészlet stb) anyagot gyűjtenének össze külön-

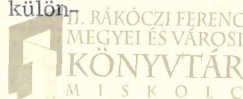
böző alkalmakra, (pl. Farsangi vidám est, vagy „Anna nap”, egy-egy évszak az irodalomban stb.)

Az ilyen jellegű összeállítások nemcsak a színjátszó csoportok, hanem az egyre nagyobb elismerést kivívó és egyre jelentősebbé váló irodalmi színpadok munkáját is elősegítenék. E probléma megoldásához elsősorban a Népművelési Intézet és a Könyvkiadás segítségét várják a színjátszók és a könyvtárosok is.

Könyvtárunk külön részleget képviselő, s jelentősnek tekinthető színműtárral rendelkezik. Az 1958. évi megalakítás óta állománya a tervszerű és gondos állománygyarapítás következtében csaknem tízszeresére emelkedett. Az állomány népszerűsítésére eddigi gyakorlatunkban a már említett nyomtatott, ajánló katalógus kiadása és szétküldése bizonyult a leghatásosabb eszköznek, s ezt a gyakorlatot továbbra is folytatni szeretnénk. A megye területén már több ízben küldtünk tájékoztatót a népművelési intézményekhez, tanácsi szervekhez, járási és községi könyvtárakhoz. Ezúton hívtuk fel figyelmüket a színműtár létezésére, szolgáltatásaira, az igénybevétel lehetőségeire. A nem Miskolcon lakó olvasóink igénybevételi lehetőségeinek megkönnyítésére nemcsak személyesen, hanem postai úton is kölcsönzünk színműveket. A beiratkozás és feltételei azonosak bármely közművelődési könyvtár feltételeivel (1 naptári évre 3 Ft), a kölcsönzési határidő egy hónap, s minden kölcsönzött színműért 5 Ft kölcsönzési díjat kell fizetni.

Mindent egybevetve színműtárunk jelentős, korszerű, korunk sokoldalú művelődési igényeit is kielégítő állománnyal rendelkezik, s feladatunk a lehetőségeink adta kereteken belül, sajátos eszközeinkkel segíteni a műkedvelő-színjátszó együttesek munkáját, elsősorban a műsoranyag rendelkezésre bocsátásával.

Péter Mária

Tudatosság és az olvasószolgálati munka

Népünk történelmének jelenlegi időszakában eljutott a szocializmus teljes felépítésének szakaszába. Pártunk VIII. kongresszusa meghatározta az utat, amelyen a leggyorsabban elérhetjük hatalmas célkitűzéseinket. De a kongresszus határozatai azt is kimondják, hogy a szocializmus teljes felépítése lehetetlen szocialista szemléletű, szakmailag jól művelt dolgozók munkája nélkül, ezért meg kell tanítani az embereket szocialista módon dolgozni, élni és tanulni. Ebből viszont egyenesen következik az a feltétel, hogy akik ezt a szellemi offenzívát a gyakorlatban megvalósítják, a kultúra munkásai és köztük a könyvtárosok is már rendelkeznek-e azokkal a tulajdonságokkal, amelyek képessé teszik őket ezeknek a sokoldalú nevelési feladatoknak ellátására? Nézzük meg egy kissé, hogy is állunk ezzel a kérdéssel mi kölcsönző könyvtárosok, akik a közművelődési hálózatban dolgozunk, ha ezeket a feltételezett tulajdonságokat és képességeket a magunk körében megvizsgáljuk. Először is határozzuk meg, mit vár tőlünk a társadalom? Azt, hogy saját munkaterületünkön, az olvasószolgálati munka minden fázisában tudatosan törekedjünk a rendelkezésünkre álló eszközökkel a fent meghatározott hármass jelszónak a gyakorlatba való átvitelére, hogy aktív részeseivé váljunk a szocialista embertípus kialakításának. Továbbá legalább nagyvonalakban tisztán kell látnunk a feladatokat, melyek a távolabbi, de főleg a közeli jövőben egész népünk előtt állnak. Jelenleg főleg az, ipar és a mezőgazdaság termelésé-

nek fokozásáért kell erőnket mozgósítanunk, de nem lehet közömbös számunkra az a forradalom sem, amely a pedagógiai munka területén folyik.

Az a kölcsönző könyvtáros, aki csak egyet szem elől téveszt a példaként felsorolt követelmények közül, melyeket a gyakorlati élet támaszt, nem képes egészében véve, de részleteiben sem jól végezni feladatát. Meg kell állapítanunk azt is, hogy sajnos még ma is a könyvtárosok jó része csak humán műveltséggel rendelkezik. Hogyan várható tehát el, hogy olvasói körében a természettudományos világkép kialakításán munkálkodjék, a műszaki és mezőgazdasági irodalom iránt felkeltse olvasói érdeklődését, ha ő maga sem kíséri aktív figyelemmel ezen tudományok irodalmát. Ma, amikor a technika századában élünk, az olvasók elvárják, hogy a könyvtáros, akihez problémáikkal fordulnak, némi tárgyi tudással is rendelkezzen ezeknek a tudományoknak a világában. Ha ezt a tájékozottságot felfedezik, megnő a bizalmuk és a könyvtáros személyében biztosítékot látnak arra, hogy ilyen irányú igényeik a lehetőségekhez képest a legjobb kielégítést nyernek. Nem szabad szem elől tévesztenie egyetlen kölcsönző könyvtárosnak sem, hogy bár nemes és szép feladatunk a dolgozók kezébe jó szépirodalmat adni, ez elsősorban mégis a szórakozás és pihenés céljait szolgálja. Ez is kell, hiszen a munkában elfáradt ember vágyik a szórakozásra, pihenésre, de szocialista társadalmi rendünk fejlődése szempontjából legalább olyan fon-

tos, hogy a szakember szaktudásának továbbfejlesztéséhez, a termelés fokozásához az egyes munkafolyamatok meggyorsításához és tökéletesítéséhez, általában tehát az ipar és termelékenységének fokozásához, legalább olyan segítséget kapjon a könyvtárostól, mint amelyet a szépirodalom kiválogatásakor kap. Első és legfontosabb feladat tehát, hogy minden könyvtáros, aki az olvasókkal nap-mint-nap találkozik, magáévá tegye az egész magyar könyvtárügy előtt álló feladatokat, mérje le saját szemléletének hibáit és igyekezzék képessé válni a megnövekedett feladatok jó ellátására, mert a gyakorlat most ezt kívánja tőlünk.

A kölcsönzés folyamatában nélkülözhetetlenül fontos a katalógusok használata, hiszen minden igényt először saját állományunkra támaszkodva igyekszünk kielégíteni. Hangsúlyoznom kell, hogy a zártpolcos kölcsönzés elképzelhetetlen jól szerkesztett katalógusok nélkül, de a legjobb szisztema szerint felállított és kiemelésekkel megbontott szabadpolcos kölcsönzés sem nélkülözheti a katalógusok aktív használatát, mert mind a könyvtáros, mind az olvasó csak a katalógusból tudhatja meg biztosan, hogy egy, az olvasó által keresett mű megvan-e a könyvtárban. Az olvasó is a katalógusban látja együtt egy-egy író, vagy tudomány irodalmát, amelyekkel a könyvtár rendelkezik, mivel a raktáron, illetve a szabadpolcon csak a ki nem kölcsönzött művek találhatóak. Következetes és türelmes munkát igényel a könyvtárostól a katalógusok megismertetése az olvasókkal, de megéri a fáradozást, mert a katalógusokból jól tájékozódó olvasó a későbbiek folyamán sok külön kérdés megválaszolásától kíméli meg a kölcsönző könyvtárost. Ezért soha ne mulasszuk el az új olvasót a beiratkozás után elvezetni a katalógushoz és röviden mondjuk el neki a betűrendes és szakkatalógus felépítésének módját.

Olyan igények kielégítésekor, amelyekre saját állományunk nem képes, ne mulasszuk el igénybe venni a könyvtárközi kölcsönzést, mert az olvasó bizalmát ezzel is fokozzuk a könyvtári szolgáltatások iránt.

Az olvasókkal való foglalkozás, az olvasók nevelése szempontjából nagyon fontos, hogy tudjon a kölcsönző különbséget tenni olvasó és olvasó között. Más a feladatunk egy kezdő felnőtt olvasó esetében, akivel meg kell szeretetni a könyvet és egészen más a tennivaló akkor is, ha egy fiatal ember kezébe adunk irodalmat, ismét más — és talán ez a legnehezebb — ha felnőtt olvasóval foglalkozunk, akinek megmerevedett, elavult szemlélete van a világról, amit nem nézhetünk tétlenül. Az egyént kell megismernünk, de az egyén igényeit közösségben, egy-egy olvasórétegen, olvasócsoporton belül kell kielégítenünk. Az olvasó egyéniségét megismerni, sokkal kedvezőbb a helyzet egy kisebb olvasótábor esetében, de ha a könyvtáros pl. kényelmi, vagy egyéb szempontból rövid kölcsönzési időt tart csak, egy-egy olvasóra jutó néhány perces foglalkozás nem elég a jobb megismeréshez. Az kell tehát, hogy kölcsönzés közben tudjunk több időt fordítani az olvasó érdeklődési körének a megismerésére, és idő kell ahhoz is, hogy a még passzív érdeklődést felkeltsük, kiválasszuk az érdeklődés felkeltéséhez legalkalmasabb irodalmat. Ha valamelyest ismerjük az olvasót, akkor még könnyebb csoportosítanunk őket érdeklődési kör és az érdeklődés színvonala szempontjából. És itt nyújthatnának sok segítséget a kölcsönző munkában, ha lennének központilag készített, jól szerkesztett témabibliográfiáink, minél több résztmárból, a legfrissebb irodalom feltárásával, természetesen külön-

böző olvasórétegek számára. Főleg a röplapbibliográfiák kiadását hiányoljuk. Nagy hiányát érezzük annak is, hogy az iskolai oktatáshoz csak a magyar irodalom tantárgyához készül jegyzék az úgynevezett kötelező és ajánlott irodalomról, a többi tantárgy elmélyítéséhez a megfelelő irodalmat egyedenként, alkalomszerűen kell kiválogatni a tanárnak, a diáknak és a könyvtárosnak egyaránt. Ezen a hiányon próbált segíteni a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár olvasószolgálati csoportja, amikor a város területén működő Munkaügyi Minisztérium iparitanuló intézetei számára a szakmának megfelelő és a könyvtárban fellelhető szakirodalomról készített sokszorosított irodalomjegyzéket. A Bányaiipari Technikum tanulói részére is készül hasonló célú irodalomjegyzék, továbbá az általános iskolák osztályfőnöki órához, az úttörő szakkörök munkájának segítéséhez is adunk ki sokszorosított témabibliográfiát. Most felmérjük, hogy a dolgozók oktatásához milyen segítséget nyújthatunk ilyen formában és Tájékoztató és Bibliográfiai csoportunkkal együttműködve is megadjuk a magunk eszközeivel a segítséget. De mennyivel eredményesebb és hathatósabb lenne a könyvtárak munkája, kezdve a kiskönyvtárakon és befejezve a legnagyobbakkal, ha ezt a munkát nem szétforgácsolva, egyéni akcióként kellene végezniök, hanem a mindennapi élet igényeihez rugalmasan kapcsolódva központilag látnák el a könyvtárakat témabibliográfiák százaival. Akkor nem fordulhatna elő az a gyakorlat, hogy ugyanazon időben több könyvtár hasonló témájú jegyzék összeállításán és kiadásán dolgozik, párhuzamosan, míg az irodalom más területeit elhanyagolja.

Bevezettük azt a gyakorlatot, hogy összeválogattuk az olvasószolgálati munkában jól használható, eddig megjelent bibliográfiákat és egy polcon helyeztük el. Ezekhez a bibliográfiákhoz nem egyszer nyúlunk kölcsönzés közben, sőt odaadjuk az olvasónak, hogy ő maga válassza ki belőle a neki megfelelő irodalmat.

A műszaki irodalom belső propagálásának egyik módja, hogy összeválogattuk és egy nagy dobozba elhelyeztük a kölcsönzőpulton pl. a Magyar Honvédelmi Sportszövetség rádióamatőr- és motoros füzetit és a rádióamatőrök könyveit. Forgalmunk azóta megkétszereződött. A József Attila Olvasómozgalom fellendítésére annotált katalógust készítettünk a Könyvtárellátó tájékoztató jegyzékéből az ifjúság részére, cédulán felragasztva, folyamatosan. Ez a katalógus jó segédeszköz volt ahhoz, hogy ifjú olvasóink csaknem 10 százaléka, 110 fő helyezést ért el könyvtárunkban az 1962—1963-as tanévben, a József Attila Olvasómozgalomban. Az idén a beszervezettek számát 200-ra akarjuk emelni. A színes könyvborítók és borítékszéleken lévő ismertetések kartonra ragasztása is jó eszköze a belső propagandának.

Fontos az, — főleg a szakirodalomban, különösen a műszaki és mezőgazdasági irodalom területén — hogy elavult technikai és termelési normákat, módszereket propagáló szakkönyveket ne adjunk az olvasóknak, hanem az ilyen irodalom selejtezésével tegyük frissé állományunkat, mert így esetleg a kevesebbet is jobban felhasználhatja az olvasó mindennapi munkájában.

Nyomdában készített könyvjelzőink felhívják a kölcsönzőt látogató olvasók figyelmét a könyvtár egyéb szolgáltatásaira. Használatbavételükkel reméljük, hogy a lapok sarkait nem hajtják be majd az olvasók.

A folyamatosan szerkesztett könyvismertetések katalógusa is jó segédeszköz a tájékoztató munkában. Gyakran használja könyvtáros és olvasó egyaránt.

Sok olvasó jön olyan igénnyel, hogy szeretné tudni, melyek a könyvtár legújabb könyvei. Ezt az igényt elégíti ki az új szerzemények katalógusa, amely az elmúlt félévben könyvtárunkba beérkezett irodalmat tárja fel betűrendben.

Ahhoz, hogy tartalmában javítani tudjunk a kölcsönzőmunka jelenlegi helyzetén, nagyon szükséges lenne az önképzés és továbbképzés rendszerének megjavítása. Több időt kellene biztosítani az önképzésre, hogy a kölcsönző könyvtáros is lépést tudjon tartani legalább az olvasószolgálati munka szakirodalmának

alapos tanulmányozásában. A jó módszereknek tapasztalatcserék útján való biztosítására is nagyobb szükség lenne. A szervezett szakmai továbbképzés tematikája összeállításában több segítséget várunk a Könyvtártudományi és Módszertani Központtól, de addig is, míg ez a segítség gyakorlati formában megvalósul, a továbbképzések eleven könyvtári problémák megvitatásának fórumai kell, hogy legyenek. A program szervesen kapcsolódjék a könyvtári munka gyakorlati kérdéseire, akarjon és tudjon segítséget nyújtani a mindennapi munkához. *Kolyvek Zoltánné*

Megfelelő könyvtári berendezéseket a könyvtárakba

Közsegeink kulturális életének évek óta tartó egészséges fellendülési folyamatában, szinte észrevétlenül, gyökeresnek mondható változás állott be. Ez a változás minőségi újrás, és mint minden újszerű, a hagyományoktól eltérő változás — figyelembe véve azt a körülményt is, hogy elsősorban vidéki, községi viszonylatokban érezeti leginkább hatását, — maga után von sok olyan következményt, ami a fő irányvonal mellett másodrendűnek tűnik ugyan, azonban annak maximális és helyesen értelmezett érvényesülésének elengedhetetlen feltétele.

Ez a gyökeres változás a falu kulturális életében akkor következett be, amikor az országos és regionális tervek eredményeképpen a távlati tervek kidolgozásánál figyelembe vették minden település, minden község előre meghatározott helyzetét, szerepkörét, és ennek megfelelően már megkezdődtek ezen célkitűzések megvalósítását célzó előzetes intézkedések — körzesítések és egyéb gazdaságpolitikai reformok — mellett, többek között a kultúrházak művelődési otthonokká való átalakítása, átszervezése is.

Milyen megfontolásból lettek ezek a változások szükségzerűek? A televízió egyre nagyobb térhódítása, elterjedése sok olyan kisebb községben feleslegessé tette a meglévő „színháztermet”, amelyben azok hónapokig üresen és kihasználatlanul állnak, vagy amelyek kihasználatlanságuk mellett gazdaságtalanok is.

Egyre inkább tért hódít az az elv, hogy a művelődési házak klubszerűen működjenek községeinkben is, ahogy ez már nagyobb városainkban korábban megvalósult. A kifűthetetlen, barátságatlan, rideg, nagy előadó- és színháztermek mellett, — ezek indokolatlan és felesleges hangsúlyozása miatt — az egyéb helyiségek, klubszobák, játékszobák, olvasók, könyvtárak többnyire nagyon másodrangú szerepet játszottak, és úgyszólván csak a megmaradó alapterületen és pénzösszezen osztoznak, ám egyáltalán nem a könyvtár javára. Már elérkeztünk oda, hogy meglévő művelődési házaink is klubokat alakítsanak, természetesen lehetőségeikhez mérten, és az újonnan épülő művelődési otthonok is elsősorban a klubok kialakítására törekednek.

Ebben a megváltozott szemléletben fokozottan előtérbe kerül a könyvtár szerepe is, mint a kultúra terjesztésének és a klubélet kialakításának egyik legfontosabb, legalapvetőbb részét.

Itt érkeztünk el tulajdonképpeni témánkhoz. Milyen legyen a korszerű könyvtár? Hogyan szolgálja nemes feladatát, úgy, hogy a műveltség, a kultúra terjesztése mellett szórakoztasson is, pihentessen is, és képes legyen arra, hogy állandó olvasó-tábor is kialakítson magának, ne csak kölcsönzőket, és „futóvendégeket”? Ezeket a kérdéseket szeretném kissé részleteiben bon-

colgatni falusi könyvtáraink viszonylatában, elsősorban építészeti, műszaki szempontból. Vidéki könyvtárainkban is egyre inkább tért hódít a könyvtárak működésének új, korszerű formája, az önkiválasztó rendszerű könyvtár, illetve könyvkölcsönzés. Bár ez az új forma régi hagyományokra nem tekint vissza hiszen 1962-ben kezdődött, mégis már eddig bebizonyította életképességét és azt, hogy alkalmasabb módszer az olvasóközönség és a könyvtárosok, valamint a könyvek közötti szorosabb, meghittebb, intímebb kapcsolat kialakítására.

Ennek az új rendszerű könyvtárnak, vagy könyvtár-„üzemnek” — ha ugyan szabad ezt a kifejezést használni — sajátosan új, más funkciója, működése, sajátosan más bútorzatot követel és fokozottabb igényességet kíván a könyvtár berendezésétől esztétikai szempontból is. Mert amíg a régi típusú kölcsönző rendszer ügyszólván számszerű, üzemjellegű volt, repozitóriummal — ami a könyvtár legnagyobb területét foglalta és zárta el az olvasóközönség elől — raktárak sorával, mennyezetig érő polcbeépítésekkel, létrákkal, állandóan szaladgáló, könyveket keresgélő könyvtárosokkal, idegeskedő, türelmetlen, tétlenül ácsorgó kölcsönzők tucatjával, addig ez az új módszer nem kényszeríti az olvasót arra, hogy a könyvtárból csupán két helyiséget használjon, hanem feltárja ügyszólván az összes helyiségeket, rendelkezésre bocsátja az olvasóknak. Otthont nyújt a könyveknek és az olvasóknak egyaránt.

Ennek az otthonnak a megteremtése a lényeges, hogy az olvasó ízléses, kényelmes, kulturált környezetben tölthesse el azt a kis időt, amit ott tölteni szándékozott, amely bizonyára — ha a körülmények ezt elősegítik — jelentősen meghosszabbodik. Az egész interieur, a könyvek ízléses, szép tárolása és tálalása szinte csalogatja, csábítja arra az olvasót, hogy böngésszen, olvasson bent is egy kicsit.

Vidéki könyvtárainknak szakítaniuk kell azzal a korábbi gyakorlattal, hogy egyetlen, állandóan zárt szekrényből adogatják ki a könyvtárosok hetenkint egyszer-kétszer a könyveket. A kultúrházak előbb változtató átalakulása folytán mód nyílik a legtöbb helyen arra, hogy a könyvtár állandó jelleggel kapjon egy vagy két helyiséget, olyant, ami *csak* az övé.

A vidéki könyvtárak könyvállománya általában 1 000–10 000 kötet körül mozog. Ennek figyelembevételével alapterületileg, a kötettszámtól függően 4x5-ös alapterületűtől kezdődően már be lehet rendezni ízlésesen, takarékosan az önkiválasztó rendszerű könyvtárat.

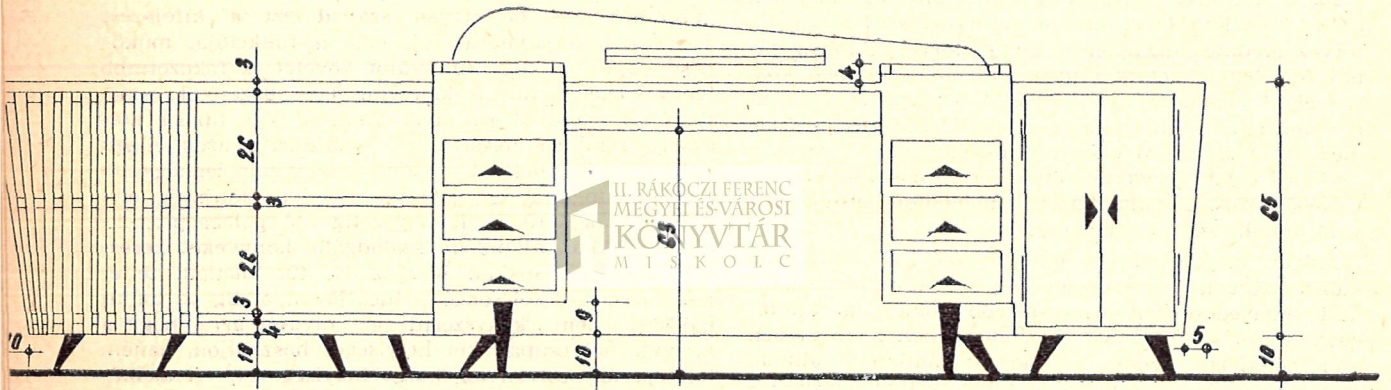
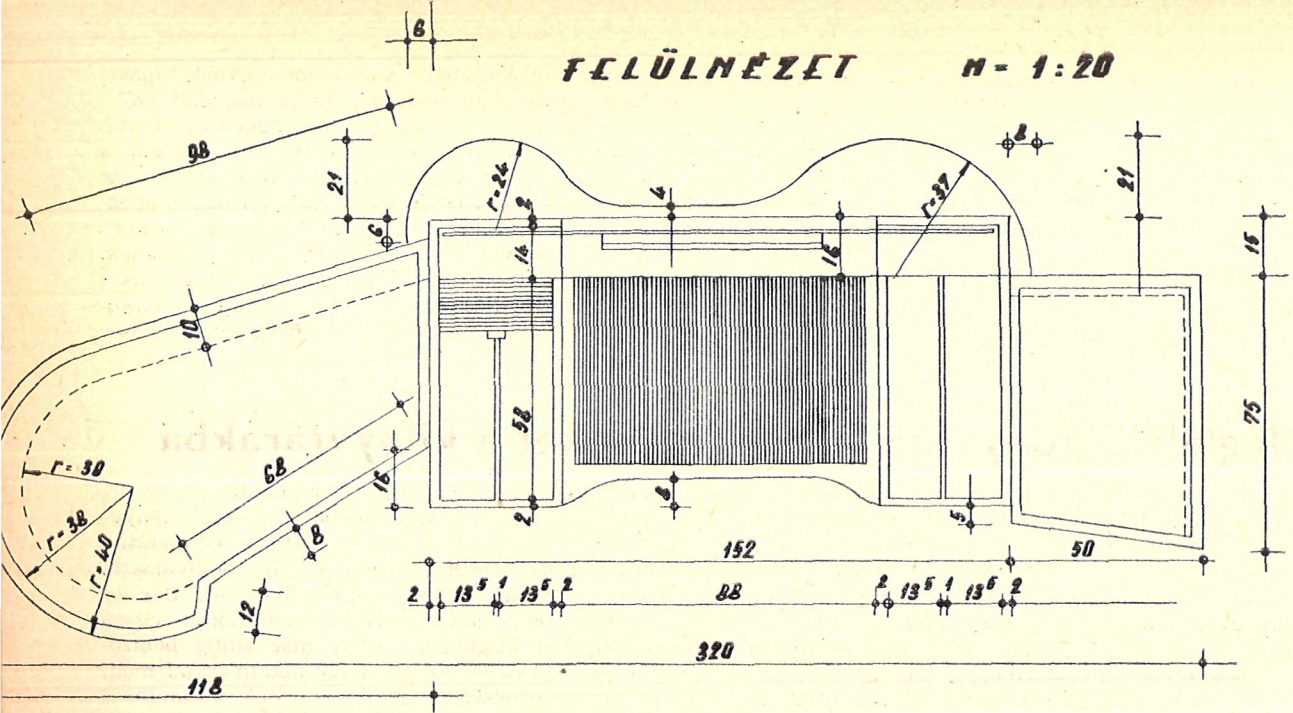
A bútorzat általában típusgyártmányok és egyedileg legyártott darabok kombinációjából állítható össze.

A funkciót figyelembe véve a berendezés célszerű összeállításánál az alábbi szempontok veendő figyelembe:

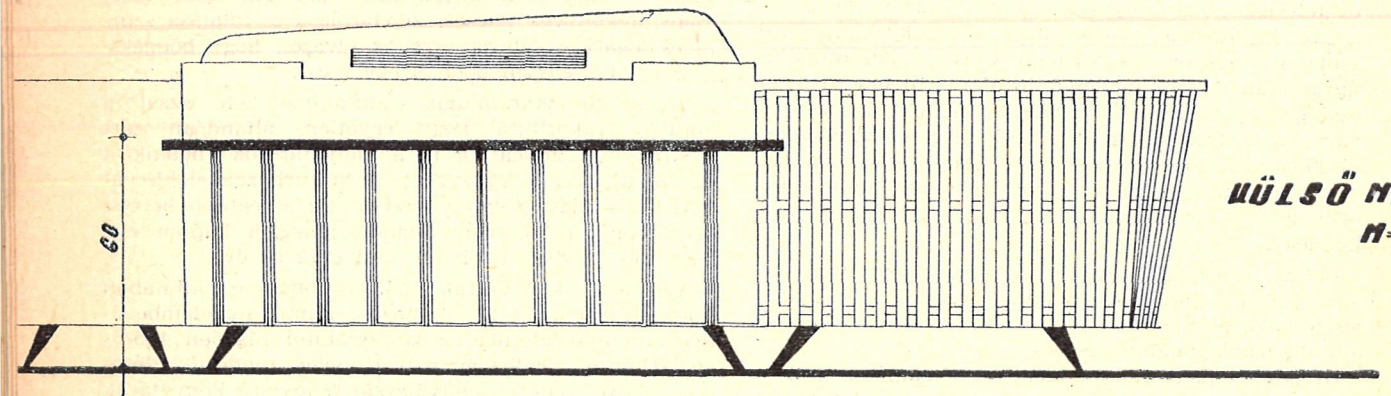
FELÜLNÉZET

M = 1:20

BELSŐ NÉZET

M = 1:20

KÜLSŐ NÉZET
M = 1:20

13.

1. sz. ábra

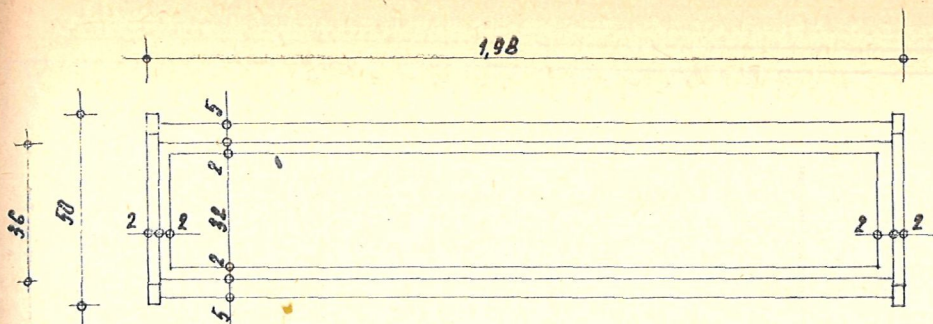
IFJÚSÁGI KÖLCSONZÓPULT AZ IFI.
OLVASÓBA

MÉSZÜL: 1.DB.

JÁRÁSI KÖNYVTÁR MEZŐKÖVESD
BÚTOR TERVEK. M = 1:20

TERVEZTE: MISS JÓZSEF ÉP. M. 1963.

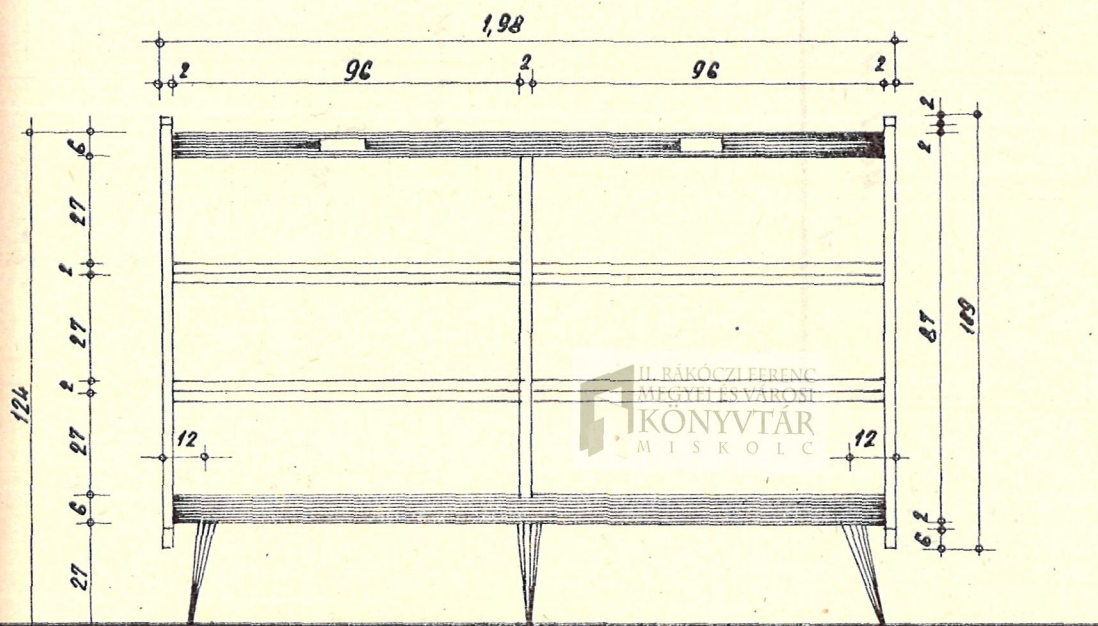

FELÜLNÉZET M-1:20

2.

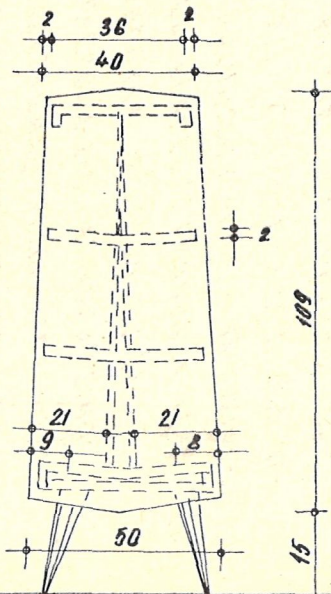
ELÖLNÉZET M-1:20

SZABADONÁLLÓ KÉTOLDALAS
KÖNYVESPOLC A FELNÖTT KÖLCS-B

KÉSZÜL : 4 db

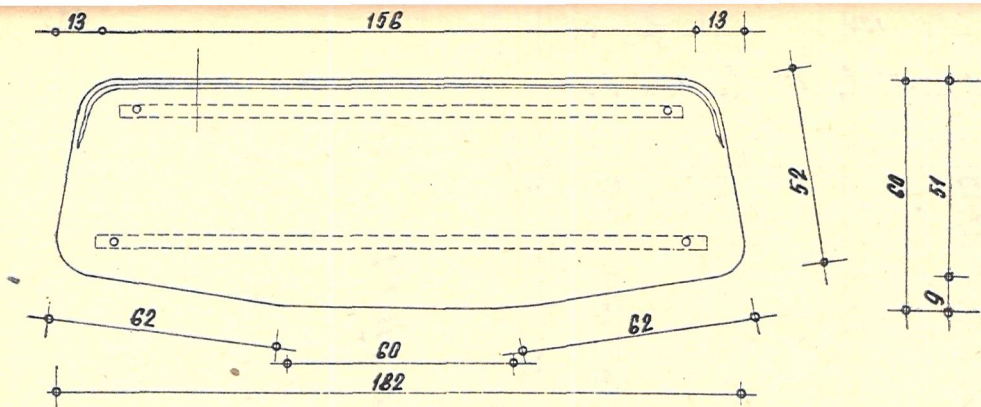
OLDALNÉZET M-1:20

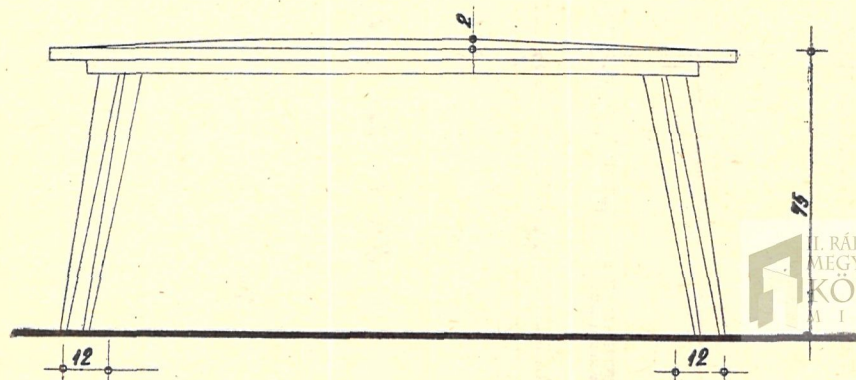
2. sz. ábra

JÁRÁSI KÖNYVTÁR MEZŐKÖVESÉ
BÚTOR TERVEK M-1:20
TERVEZŐ: MISS JÓZSEF É.P.M. 1963.

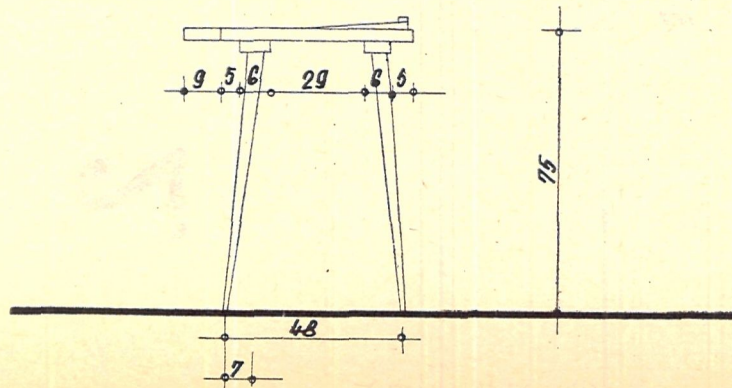

FELÜLNÉZET M- 1-20

ELÖLNÉZET M= 1-20

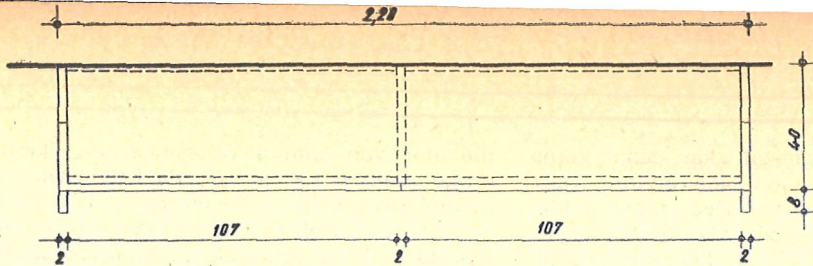

OLDALNÉZET M- 1-20

MŰLEÍRÁS:

AZ OLVASÓASZTAL ÖSSZES TARTOZÉKAI SAJÁT SZÍNÜKBEN LAKKOZVA KÉSZÜLNEK. AZ ASZTALLAP PANELEKBŐL FURNIROZVA, LEHETŐLEG TÖLGYFA FURNIROZAL, VILÁGOS SZÍNBEŒ. A LÁBAK LECÖMBÖLYITETT SARKÚ TÉGLALAP KÉRESZTSZELVÉNYŰ, LEFELE ARÁNYOSAN ELVÉKONYITVA. VILÁGOS SZÍNŰEK LAKKOZVA. A FELSŐ KIS SZÉCÉLYLÉC FEKETE RE LAKKOZVA KÉSZÜL. UGYANCSAK FEKETE AZ ASZTALLAP ALATT LÉVŐ MEREVÍTŐ TARTÓ PALLÓ IS. A LÁBAK BELEFARANDÓK EBBE A TARTÓPALLÓBA SZOROS ILLESZTÉSSEL, ENYVEZVE, HOGY MOZGÁS NE JÖJJÖN LÉTRE. AZ ASZTALLAP ÖSSZES SARKAI LECÖMBÖLYITENDŐK!

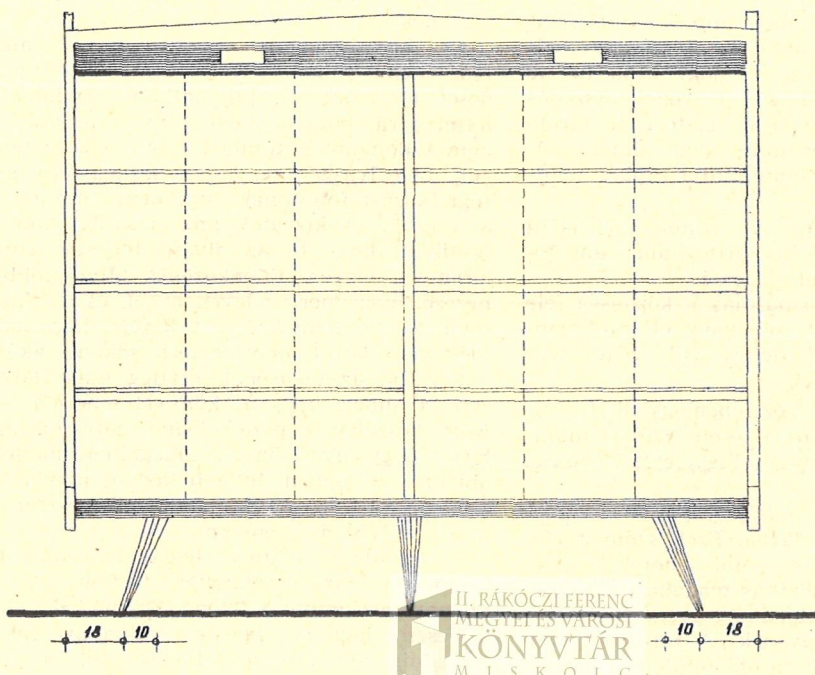

FELÜLNÉZET M = 1:20

ELÖLNÉZET M = 1:20

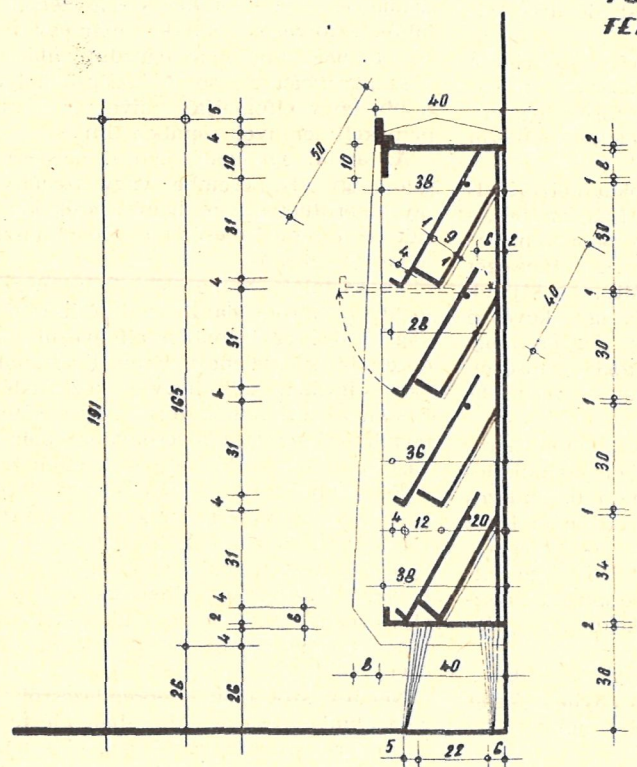
3.

IL RÁKÓCZI FERENC
MÉGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

FOLYÓIRATTÁROLÓ A
FELNÖTT HÖLCSÖNZÖBEN.

MÉSZÜL: 1DB + 1
[LÁSD A MŰELŐRÉS
"FOLYÓIRATTÁROLÓ AZ
IFJÚSÁGI HÖLCSÖNZÖ-
BEN." C. PONTJÁT!]

METSZET M = 1:20

3. sz. ábra

Az olvasó elsősorban kölcsönözni akar, tehát könyvet visz el. Vagy előre tudja, mit akar elvinni, vagy válogatni akar. Mindenképpen szükséges tehát a kölcsönzés lebonyolítását szolgáló bútorok. Ez természetesen nem azonos a régi típusú kölcsönzőpulttal, részben annak előnyeit és funkcióját megtartó modern megjelenésű pultra gondolok.

A pultnak tartalmazni kell az olvasók kartonjait, legyen munkaasztala, lehetőleg úgy, hogy a kartonok kezelése és az írás folyamata egymást ne keresztezze és ne akadályozza. Célszerű tehát a kartonok tartóit az írólap két oldalára helyezni.

A folyamatos munka érdekében, mivel rendszerint egy könyvtáros irányítja a kölcsönzést, biztosítani kell a beérkezett könyvek elhelyezését, hogy azok ne az asztal tetején, vagy éppen a földön legyenek összedobálva, hanem a pult aljában erre biztosított tároló helyen, ahonnan a kölcsönzés után, vagy annak szünetében a könyvtáros zavartalanul tudja azokat rendszerezni, helyükre tenni.

Lehet a pultban egyéb tárgyak, iratok tárolására alkalmas fiókot, szekrénykét is biztosítani, ami további iratszokrényeket tesz feleslegessé.

A kényelmet szolgálja, ha a pultnak a közönség felé forduló részén a táskák, szatyrok, vagy elvinni szándékozott könyvek az aláírás idejére való betevésére keskeny peremet helyezünk el.

A pultot célszerű a bejárat közelében úgy elhelyezni, hogy a mellette ülő könyvtáros a terem egészét állandóan át tudja tekinteni, s úgy a felügyeletet is ellássa. (1. ábra.)

Vannak olvasók, akik csak a folyóiratok áttanulmányozására térnek be a könyvtárba. Ezek számára folyóirattárolót célszerű létesíteni, ami lehetőleg olyan legyen, hogy a régebbi számokat is magába tudja foglalni. Minden folyóirat jól láthatóan legyen elhelyezve, könnyen le és feltehető legyenek. A folyóirattároló mérete és nagysága, valamint tároló felülete a tárolni kívánt folyóiratok számára és területére legyen méretezve. A folyóiratok ne takarják egymást, de üres foltok se legyenek.

A 2. ábrán bemutatott folyóirattároló szekciói a megfelelő számban alkalmazhatók. Célszerű a folyóirattároló mellé egy dohányzó asztalka köré ülogarnitúrát elhelyezni, vagy kényelmes foteleket helyezni mellé.

A könyvek tárolására ún. szabadpolcokat kell alkalmazni, amelyek a hely kihasználásától függően lehetnek egyoldalasak, vagy kétoldalasak. A polcok méreteit a könyvek átlag méretei szabják meg. Mélységét tekintve ajánlatos, hogy a könyvek ne álljanak kijebb a polcok széleinél, mivel rongálódásnak így kevésbé vannak kitéve. A polcok magassága olyan legyen, hogy semmi esetre se zavarják a helyiség áttekinthetőségét, tehát 1,50 m-nél semmi esetre se legyenek magasabbak. (3. ábra.)

Ezek alkalmazásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy ha a térbe állítva használjuk, akkor számuk lehetőleg három legyen, mivel ekkor van a berendezés ezen részének ritmusa. Ha helyszűke miatt nem lehet térbe állítani a polcokat, körüljárhatóan, akkor egyoldalas polcot kell alkalmazni, aminek felső része vitrinszerűen kiképezve állandó kiállítás céljaira is használható. Ennek magasságára is vonatkoznak az előzőekben elmondottak.

A polcok lehetnek függőleges oldalúak (helykihasználás szempontjából előnyösebb), vagy enyhén ferde, felülről lefelé kiszélesedők. (A könyvekre jobb a rálátás, felülről a válogatást megkönnyíti.)

A kényelem biztosítása szempontjából helyes, ha a polcok közt vagy közelében egy-két számolszerű kis

ülőbútor van, ami a válogatást teszi kényelmesebbé, s ami szükség szerint ide-oda helyezhető.

Ahol erre mód és lehetőség van az ablakok alatt is helyezhetőek el, esetleg egy egész falfelületen végighúzódo polcok, amelyek alkalmasak a kölcsönzésre ki nem adható olvasótermi példányok tárolására, s ezek számára méretezendők.

A szabadpolcok jól felhasználhatók a kölcsönzőtereknek az olvasótértől való jelképes elválasztására.

A kiválasztott könyvekbe az olvasók szeretnek egy kicsit beolvasni, ezért biztosítani kell, hogy az olvasó rész, az asztalok, székek a polcok közvetlen közelében legyenek.

Az olvasóasztalok megválasztása, száma, elhelyezése sokkal inkább befolyásolja a könyvtár jó működését, mint azt első pillanatban gondolnánk. Tekintettel arra, hogy községi könyvtárainkban elsősorban nem tudományos kutatást folytatnak, hanem böngésznek, beolvasgatnak, képet néznek stb. szóval olyan foglalkozást folytatnak, ami nem feltétlenül indokolja a korábbi gyakorlatot, ami nagyobb könyvtárainknál is divat, hogy ti. az olvasó teljesen különálló zárt teremben legyen. Ellenkezőleg. Minél több könyv átnevezése, megismerése lévén a cél, és az, hogy az olvasónak olyan könyvek is a kezébe kerüljenek, amiket még nem látott, nem ismert, sokkal inkább elérhető akkor, ha az olvasónak esetleg csak hátra kell fordulnia ahhoz, hogy új könyvet emeljen le a polcra. Nem beszélve a pszichológiai hatásról, ha a belépő látja, hogy már többen üldögélnek mellette, ugyanabban a teremben, inkább kedvet kap a leüléshez és a böngészéshez, mintha ajtókon keresztül kellene egy másik helyiségbe bemennie.

Az asztalokat tekintve legalkalmasabbnak a háromszemélyes olvasóasztalokat tartom. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy egymással szembe nem szívesen ülnek az olvasók, valamint egymás mellé se, addig, míg üres asztal van. Ezért a régi, négy oldalról körülüthető asztalok nem célszerűek. A háromszemélyes asztalnak két szélső helyét inkább elfoglalják az olvasók, és akkor már egy asztal mellett ketten fognak ülni, nem egyedül valaki és így megvan a szeparáltság érzése. A középső helyeket is valószínűbb, hogy elfoglalják, mivel az asztal egyoldalú, és nem kell senkivel szemben ülni.

Az asztal egyoldalúságát is célszerű magán az asztalon egy kis perembe, vagy szegéllyel hangsúlyozni, így elkerülhető az is, hogy a székeket ide-oda tologassák és a rendeltetésétől eltérően használják az asztalokat. (4. ábra.)

Az asztalok száma is a hely nagyságától függ, de legalább három darab kell. Célszerű egymás mellé, vagy mögé egyirányban elhelyezni azokat, hogy rendezettebb megjelenést, ritmust adjanak az emberi övben. Vigyázni kell, hogy a közlekedés kényelmes lehessen az asztalok között. Az olvasótermi példányokat tartalmazó (esetleg alacsonyabb) polc lehetőleg az olvasó asztalok mellé, vagy közvetlen közelébe kerüljön.

Fentiekben arra kívántam rámutatni, hogy egyes speciális könyvtári funkciókat milyen típusú bútorok alkalmazásával tölthetjük be a legcélszerűbben. Említést tettem ezenkívül az egyes bútorok egymáshoz viszonyított elhelyezéséről is, figyelembevéve elsősorban a funkció jó működését, mert ez az elsődleges, minden egyéb eszköz csupán ennek minél jobb érvényesülését segíti elő.

Néhány szót még a berendezésről, és a belső interieur kialakításáról. Általában elértük már azt, hogy a modern szépség egyre nagyobb körben elismerésre és megértésre talált vidéken, falvainkban is.

Jó alkalom a könyvtár belső kialakítása arra, hogy

modern és célszerű kialakításával ízlésfejlesztő munkát is végezzünk.

Az ábrákon rajzolt bútortípusok eltérnek a hagyományos formáktól, modernnek mondhatók. Elképzelhetőek egyéb formák, többféle variáció is lehetséges, csak figyelni kell az egyes bútorok stílusegységére. A felsorolt berendezési tárgyakat általában egyedileg lehet csak elkészíteni, mivel a kereskedelemben ilyen típusú gyártmányok nincsenek szériában gyártva. Kivételt képez a katalógusszekrény, ahol arra szükség van. Erre azért nem is tértem ki külön, mivel a kereskedelemben készen kapható katalógusszekrény általában megfelelő méreteiben, formájában, színében, funkciójában egyaránt.

A bútorok színét általában világos színben tudom elképzelni. Derűssé, világossá tenni az interiort, amelyet szép és modern legyen. Ez elérhető a felületek saját színében történő dörzsölt fényezésével. A bútorok anyaga legjobban, ha ragasztott panel, ami nem vetemedik. Általában kellő száradási fokon kerül az asztalosüzemekbe, beépítve, összeszáradástól nem kell tartani. Ezek kapnak világos színű tölgy, vagy cseresznye, vagy jávorfa színfurnér borítást és saját színükben dörzsölt fényezéssel készülnek.

A bútorok egyes részei lehetnek más színűek, az élénkítés végett (pl. lábak, fiókok, szegélyek sötétbarna, vagy feketével lakkozottak).

Kettőnél több szín alkalmazását kerülnék a bútorokon. A pult írólapjait vagy a polcok tetejét színes dekoritlemez borítással lehet élénkíteni, de csak akkor, ha a kivitelező megfelelő speciális ragasztóval rendelkezik, mert a közönséges enyv a tűző nap, vagy sugárzó hő hatására elengedi a dekoritot, és hullámos, csúnya lesz.

A vékony ún. tölábak a bútorok könnyedségét hangsúlyozzák, nem válnak nehezkessé.

Az ülőbútorok általában a kereskedelemben kapható székek, fotelek közül kerülhetnek ki. A stílus egység itt különösen fontos, valamint a huzatok színeinek harmonikus összhangja. A hagyományos karszékeknel kényelmesebbek és szebbek például a gondolaszékek. Általában a könyvtár otthonosságát emeli, ha kényelmesek az ülőbútorok, székek, fotelek egyaránt. Pár darab modern mintájú, semleges alapszínű

(szürke) szőnyeg, függöny, néhány kerámia, virágállvány, virágok nagyon sokat emelnek a belsőtér szépségében.

A sok modern tárgy elhelyezése csábít a modernkedésre, túlzásokra. Ezeket kerülnék lehetőleg el. A színek ne harsogjanak, inkább simafogottabbak, paszelszínűek legyenek. A harsogó színek esetleg zavarják a nyugodt elmélyedést az olvasásban.

A világítás általában akkor lesz tökéletes, ha a helyi világítást meg tudjuk oldani, a mennyezetről közel lelógó lámpatestekkel. Különösen célszerű az olvasóasztalok felett kettő-kettő ilyen lámpatest alkalmazása, ami praktikussága mellett emeli a belső tér szépségét, hangulatát is.

A természetes világítás lehetőségeit maximálisan ki kell használni az asztalok elhelyezésénél, valamint a kétoldalas polcok esetében is. Célszerű ezeket az ablakfelület felé véggel állítani, hogy mindkét oldalán a könyvek azonos értékű megvilágítást kapjanak.

A cél tehát, mint a fentiekből is láttuk, az, hogy az olvasók igényeit, kényelmét maximálisan igyekezzünk biztosítani. Szép, otthonos, barátságos modern könyvtárat készítsünk, hogy aki eddig csak az ablakon nézett be, az kedvet kapjon holnap a kölcsönzéshez, holnapután az olvasáshoz.

Mindezeket a kérdéseket csak műszaki szempontból tárgyaltam, aki szereti hivatását, olvasóit, a fentiekhez még igen sok egyéb könyvtáros szakmai ötlettel járulhat hozzá, hogy a célt méginkább megközelítse.

Teljességre, minden részletre kiterjedő ismertetésre e pár sor keretén belül természetesen nem törekedhettem; csupán a berendezés leglényegesebb problémáit, tényezőit említettem és vizsgáltam meg, azokat, amelyek a könyvtár jó működését és szépségét legalapvetőbben befolyásolják.

Ennek ellenére, ha a megyében most, vagy a közeljövőben falusi könyvtárak épülnek, vagy átalakulnak, és a fent elmondottak csak egyetlen könyvtár esetében segítséget nyújtanak a könyvtárosnak a korszerű berendezés kialakításában és sikeresül az olvasók tetszését, megalégedését megnyerni vele, akkor máris megérte a fáradságot, hogy ezt a pár gondolatot papírra vetettem.

Kiss József építészmérnök

Gyermekfoglalkozás a Putnoki Járási Könyvtárban

A könyvtár egyik fontos feladata az ifjúsággal — a gyermekolvasókkal való foglalkozás. Már gyermekkorban kell megszerettetni a könyvet a kis olvasókkal. Úgy kell velük foglalkozni, hogy később megtalálják az utat a felnőtt könyvtárába is.

Hagyományos módszer a gyermek foglalkozások keretén belül a dia-film vetítés, a mesedelelőttök tartása stb. Rájöttünk, hogy ezek a foglalkozások már nem kielégítőek. Törtük a fejünket egy újabb dolgon. Így jutottunk el a szellemi fejtörőkhöz, vetélkedőkhöz. Kidolgoztunk egy tervet. Az ifjúsági könyvek egy részét téma szerint csoportosítottuk. Az első témakör „Világjárók”, a második témakör „Ifjúsági történelmi regények”, a harmadik „Nagy felfedezők”, a negyedik témakör „A szomszéd-népek ifjúsági irodalma”. Az első témakörből 1963. november hó 22-én rendeztük meg a szellemi vetélkedőt, a két iskola (fiú-lány) tanulói között. A cím már elárulja, hogy földrajzi felfedezésekről és a nagy utazókról volt szó. A magas színvonalú vetélkedő több felnőtt számára is érdekes, vonzó volt. A tíz versenyző mintegy 150 gyermek lelkesedése biztatta a küzdelemre.

Nézzünk kissé a kulisszák mögé, egyáltalán hogyan merte — a kérdéseket összeállító — Egerszegi Sándorné tanár remélni, hogy kérdéseire ilyen nagyszerű válaszokat kap.

Válasza meglepő volt: — „Tudatosan készültünk erre a vetélkedőre. Két és fél hónap állott rendelkezésünkre. Heti egy alkalommal klub-foglalkozás keretében megbeszéltünk egy-egy ifjúsági regényt. A tartalmi ismertetést, vetítésekkel, szemelvények felolvasásával színeztük.

Eleinte 20—25, később 80—100 fő volt a tagok száma. A tartalmi ismertetést eleinte a foglalkozás vezetője tartotta. Később — mivel a heti programot ismerték a gyerekek is és elolvasták idejében a regényt — közös volt ez az ismertetés. Hangulatosak voltak ezek a délutánok, s úgy éreztük már menet közben is, hogy az eredmény nem marad el.”

Az ifjúsági olvasó-tábor szélesedését eredményezte ez a Járási Könyvtárban is. Elfogytak a megtárgyalt könyvek a helybeni könyvesboltban is. A legnagyobb öröm volt számunkra, hogy a gyerekek igazán megszerették a könyvet. Megtanulták csodálni az emberi

akaraterőt, küzdelmes életek támadtak fel előttük, elfelejtett, vagy egyáltalán nem ismert magyar utazók ejtették ámulatba az ifjúságot.

Bíró Lajos életműve megismertette velük a pápuák életét. Magyar László és Kittenberger Kálmán Afrikáról bővítette ismereteiket. Marco Polo és Magellán a középkor világát hozta közelebb hozzájuk, míg Kőrösi Csoma Sándor a magára hagyott zseni meg-
rőző sorsát tárta gyermeklelkük elé.

Nagy harc alakult ki a versenyzők között, amire

mi sem jellemzőbb, minthogy még nyolc pótkérdést is kellett feltenni, mégis megosztott első díjat adott ki a zsűri két nagyszerűen felkészült versenyzőnek.

A felsorolt négy témakör befejezése után áttérünk az ifjúsági szakirodalom propagálására. Célunk ezzel az, hogy az ifjúság megismerkedjen a technika leg-
újabb vívmányaival, a természettudományokkal és az új felfedezésekkel. Reméljük, az előző silkerek alapján az eredmény itt sem fog elmaradni.

Tomcsányi Irma

Író-olvasó találkozó egy általános iskolában

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Gyermekkönyvtára új módszerrel szervezte meg január hónapban az író-olvasó találkozót. Fekete Gyula író január hó 23-án találkozott az iskola hetedik és nyolcadik osztályos tanulóival. A cél kettős volt: az eddig még nem olvasó gyerekekben felkelteni az olvasás iránti vágyat és megismertetni magát az író, Fekete Gyulát.

Ezért kalauzoltuk el az író, a VI. számú Palóczy uti általános iskola diákjai közé. A kezdeményezést siker követte.

Csütörtökön délelőtt izgatott női hang hívja a Gyermekkönyvtárat. Az iskola érdeklődik, eljön-e Fekete Gyula író a tanulók közé a könyvtár meghívására. Örömmel válaszolunk. Igen, délután meglátogatja kedves, ifjú olvasóit.

Két nagy tanterem van egybenytva, benne körülbelül 150–200 diák. A szokásos üdvözlő szavak után megtörik az ünnepélyes csend és megindul a kérdések zuhataga az „Író bácsi” felé. Fekete Gyula két ifjúsági regényét, — a „Kincskereső Pipitér”-t és a „Kék sziget”-et már sokan olvasták, sőt az előbbiről már ankétot is tartottak egy ízben a nyolcadikosok. A kérdéseket most egy meglepetés szakítja félbe. Az író bácsi egy kedves, gyermekkori élményét olvassa fel a Mikulás bácsi várásról. Néma csendben hallgatják a gyermekek, közben — látom az arcukon — kissé vágyakozón gondolnak vissza arra az időre, amikor még ők is olyan rajongással várták „A Mikulást”, mint az író. És talán ők is úgy döbbsenek rá a valóságra, mint ő. A csendet tapsvihar törte meg és most már szinte lehetetlen gátat vetni az érdeklődésnek. Sok-sok kéz lendült a magasba, sok-sok száj nyílt beszédre.

„Mióta ismerik az író bácsit? Külföldön is ismerik-e

a műveit? Kinek ír szívesebben, a gyerekeknek vagy a felnőtteknek? Miért a Kincskereső Pipitér adta a könyv címének, hiszen a Móra: Rab ember fia c. könyvben is ő szerepel. Onnan vette? Honnan vette a tudományos részeket a „Kék sziget” c. regényében? Ki a példaképe? Verset ír-e? Miskolcra írt-e már valamit?” De ki tudná felsorolni még mi mindenről faggatták az író, aki gyors ütemben jegyezte a záporozó kérdéseket. Mikor már 8–10 kérdés egybegyűlt, megkezdődött a várvavárt válaszadás. Figyelmesen hallgatták minden szavát és derültek anekdotázó történeteinek. Másfél óras szüntelen beszélgetés után forró légkör és szoros kapcsolat alakult ki a gyerekek és az író között. Baráti hangulat, közvetlen beszélgetés tette magashőfokúvá ezt a találkozást. Mennyire feloldódtak a fiatalok! Ime bizonyítékul egy-két „bizalmas” kérdés. Varga Pista kérde: „Hány forint fizetést kap az író bácsi?” A Szeremley fiú az egyik könyv megjelenési ára iránt érdeklődik, de valamennyien harsogva teszik fel a döntő kérdést: „Melyik futbalcsapatnak drukkol?” Két óra hosszat tartott az ankét, de a gyerekek azt hiszem 2 napot is szívesen elbeszélgettek volna Fekete Gyulával. Szeretettel búcsúztatták, de várják újra a műveiben.

Élménydús, gazdag ismereteket nyújtó, feleldhetetlen volt e találkozás. Eggyel több tapasztalat az „író bácsinak”, sok-sok tanulság az ifjaknak. Tanulság, hogy keményen, szorgalmasan kell dolgoznia az embernek, aki eredményesen akar élni. De a jó munkához tudás, a tudáshoz pedig sok tanulás szükséges. Így válnak a fantasztikusnak tűnő dolgok érthetővé, a tegnapi utópiája mai realitássá.

Benkő Csabáné

Hogyan segíti könyvtárunk a tanulást?

A fenti cím szerényen utal az iskolai könyvtárak első és legfontosabb céljára, egyúttal jogot ad a kisebb-nagyobb sikerek elősorolására is. A mai kor gyermeke számára — mondhatjuk — immár kötelező a tanulás. Szocializmust építő hazánk hatalmas áldozatokat hoz ezért a nemes célért. A jó gazda okos számvetése alapján helyes: a sokat emlegetett „kiművelt emberfők sokasága” hosszú ideig csak szépen zengő szólam volt, de most már szemünk láttára nő, gyarapszik — testben és szellemben egyaránt — a minden tekintetben új nemzedék. A generációk egymást törvényszerűen felváltó sora nemcsak korban más — mert ifjabb és ifjabb, — hanem minőségében is másnak kell lennie. A múltból egyre kevesebb gátló szellemi örökség terhelő szellemi fejlődését. A tanulás folyamatát „oda-

fent” már eleve úgy tervezik, hogy sokoldalúan képzett, a tudományos összefüggések felismerésére alkalmas, a szép — jó — igaz iránt érzékeny és arra vágyódó fiatalok lehessenek gyermekeink, s ezekből nő fel a jövő kornak közösségi szellemben gyökerező, ifja, leánya. A harcok humanizmus, az egész földkerekség sorsát magáénak érző öntudatos emberség — ez az a szilárd és termékeny talaj, amelyen biztosan áll, alkot, örül az életnek, előre viszi a tudományt. Élete tartalmas, munkája maradandót hoz létre. Jövője a biztonság és béke védelme alatt épül, szépül, fejlődik.

Munkánk egyik le nem becsülendő területe az oly sok örömet hozó olvasás megszervezése. Az iskolai könyvtáros örömmel jelentheti, hogy az ifjúság nagy

hányada szinte szenvedélyes mohósággal olvas. Ez a vonzódás a könyvek iránt szemmel láthatólag növekedésben van.

Még nincs egy éve annak, hogy a miskolci Zrinyi Ilona Gimnáziumban működöm függetlenített könyvtárosként. Szeretettel figyelem iskolánk mintegy 840 tanulóját, a könyvtáros szemével nézek rájuk, s máris világosan látom, hogy könyvtárunk derekas munkára számíthat. Tanulóink megszerették, majdnem azt mondtam: fölfedezték a könyvtárat, szívesen és számosan látogatják.

Ennek a fokozódó érdeklődésnek bizonyítékaul hadd említsek meg néhány jellemző adatot. Pár héttel ezelőtt az egyik délután 48 kölcsönzött jegyeztem föl. A számszerűség önmagában is elég sokatmondó. Még beszédesebb az a tény, hogy a tanulók délután jöttek a hideg, fűtetlen (eredetileg könyvtármúzeumnak tervezett) könyvtárhelyiségbe. Hónapokba telt, míg sikerült valamelyest háttérbe szorítanom az eddigi hibás gyakorlatot: az előző időkben ugyanis a délelőtti 10 perces és nagyszünetben látogatták a könyvtárat. A szünet a felfrissülés, a pihenés, vagy éppen a játék és a következő órák teljesítményéhez szükséges erőgyűjtés céljaira való, a szünetben lezajló könyvtárhoz való pedig igen sok hátránya van. A zsúfoltság miatt a kapkodás (a könyvtáros és az aktívák részéről), türelmetlenség és szeleburdi rohangálás az olvasók részéről („Jaj, nekem tessék már beírni, hisz már becsöngettek” — s más effélék hangzanak.)

Az iskolai könyvtár elsőrendben arra van hivatva, hogy az ifjúságot a kötelező és az ajánlott olvasmányokkal lássa el. (Ez az elsődleges, de nem az egyetlen célja.) A gimnáziumok ma már népiskolává fejlődtek. A mi tanulóink száma is olyan örvendetesen növekedett, hogy hovatovább talán el sem férünk a régi épületünkben. A kialakult tapasztalat szerint, egy-egy kötelező vagy ajánlott olvasmányból annyi példányt kell tartanunk, hogy az érintett tanulókból minden 5 főre jusson egy. Ezt ma még sajnos nem tudtuk elérni, de jócskán megközelítettük. Az elmúlt évben február 15. és december 31. között ifjúsági részlegünk 1128 művel, 1254 kötetszámmal, növekedett. Jelenleg 6186 darab könyvünk áll tanulóink rendelkezésére. A kötelezőkön kívül, a magyar és a világirodalom legjobb alkotásait tartalmazza nagy számú ismeretterjesztő művel együtt.

A tanári könyvtárnak 3018 műből áll az anyaga, ez a tanulóifjúság számára is hozzáférhető. Ebből is kölcsönözhetnek, vagy ha kézikönyvekről van szó, a fűtött kis szobában, a helyszínen jegyzetelhetnek. Szívderítő látvány, amikor egy asztalnál négyen is elmélyülten foglalkoznak: az egyik francia olvasmányát, amelyet szorgalmi feladatul kapott, a nagy Sauvageot-val hámozgatja, a másik az Értelmező Szótárt faggatja a másnapi magyar órára, a harmadik egy műszaki adattár képleteit tanulmányozza, a negyedik az angol nyelvű Michelangelo-kötet ábráit szívja magába. A csend, az önmagát fejlesztő szellem, a tudomány nyugodt székhelye az iskolai könyvtár.

De jönnek a kölcsönzők is; hol többen, hol kevesebben. Igényeik igen sokfélék. A könyvtáros hamarosan megtanulja, hogy ha egy elsős valami „izgalmasat” kér, többnyire kielégíthető egy Cooper, vagy Verne kötettel. Természetesen a legtöbben a kötelező olvasmányokat keresik. De vannak igazán nagy olvasók, akiknek szeptember óta már pótlapot kellett ragasztanom a kölcsönzőfüzetükbe. Az általános érdeklődésű tanulók zöme a regényeket keresi. A novellás kötetektől gyakran idegenkednek (ha csak nem Maupassantról van szó). Eddig mindössze négyen je-

lentkeztek, akik rendszeres *versolvasók*. Az érettségire készülők gyakran keresik a mai magyar prózai és költői irodalom terméseit.

A könyvtáros egyik legnehezebb, de nagyon fontos feladata, hogy a csak regényeket olvasó tömegeket „rábeszélje” a versolvasásra is. Ebben lassan haladunk. Nagyobb sikerekről adhatunk számot a földrajzi jellegű, az útikalandók és hasonló könyvek népszerűsítésében. A legmostohább sorsa az egyébként ügyes összeállítású *Universumnak* van. Ennek lehet az is a magyarázata, hogy iskolánk 840 tanulója közül 830 a lány. Eddigi, máshol szerzett tapasztalatom szerint, a 14 és 18 éves fiúk nagyon is kedvelik ezt a változatos folyóiratot. Az irodalmi folyóiratoknak szép számmal vannak olvasói, és főleg akkor, ha a magyar tanárok szót ejtenek róluk.

Sokszor jelentkeznek tanulóink olyan igényekkel, amelyeket a rádió, vagy a televízió keltett föl bennük. Kérnek a Tarzan-könyvektől az Angyal-ig és a Tell Vilmosig sok mindent. A nemes, értékes anyagot készségesen kiadom, vagy a legrövidebb időn belül igyekszem beszerezni. Az „előjegyzéseket” szívesen végzem. A képtelen igényűeket sem riasztom el. „Nincs meg, s nem is kapható” — mondom, de mindig ajánlok valami olyat, ami az illető életkorának megítélésem szerint megfelelő: érdekes és az érzelmeiket nemesítő olvasmányt. Tapasztalatom szerint, Jókai, Mikszáth művei ilyen esetekben nagyszerűen beválnak, az idősebbeknél Móricz is sikerrel jár. Sajnálatos, hogy a Jókai művek kiadása meglehetősen akadozva, lassan (sőt talán fontolva haladó ütemben) folyik. Még rosszabb a helyzet Gárdonyival, akinek a műveit nagyon sokan keresik.

A felsőbb osztályosok körében érdeklődés tapasztalható a társadalmi illemszabályokkal foglalkozó művek iránt, s ez helyel-közzel ki is elégíthető. Iskolánk névadóját, Zrinyi Ilonát is számosan igyekeznek megismerni, főleg Dénes Zsófia könyvét keresik. Az irodalom iránt érdeklődők közül az igényesebbek az órákon tárgyalt írókról kérnek tanulmányokat (dolgozatírás előtt a kevésbé igényesek is ilyesmire rohanganak — forrásmunka jelszóval.) Sajnálatos, hogy szépen fejlődő könyvtárunk éppen ezekben a legszegényebb. Barta János Arany-monográfiája egyetlen példányban sincs meg, beszerzése sem mutatkozik remény. A serdülők körében az úgynevezett csikos és pettyes könyvek is igen népszerűek. Az elbeszélgetések alkalmával az ilyeneket keresőket is igyekszem eljuttatni az ismeretterjesztő témákhoz.

Iskolai könyvtárunk tervszerű fejlesztése egymagában is igen nagy feladat. Az előző évek során meg sem indult a katalógus készítés. A mostani gyors növekedés mellett, ez a munka is nagyobb súllyal nehezedik az egyetlen könyvtáros vállára, akinek végeredményben a tanárokkal együtt, csaknem ezer olvasója és mintegy 18 000 kötetet számláló könyvtára van. Lelkes tagokból összeállott egy 16—18 főt számláló könyvtáros szakkör, a tanulók jól, szívesen és gyakran áldozatosan munkálkodnak is. Gyakorlatilag azonban ez nem csökkenti a könyvtáros elé tornyosuló feladatokat. Hozzájárul még az 50-nél több folyóirat gondja, gondozása is. És akkor még nem is esett szó könyvtárunk minden bizonnyal legértékesebb részlegéről, a mintegy 8—10 ezer kötetet számláló *tudományos könyvtárról*. Ez a részleg 400 év gyűjtésének eredményeképpen jött létre. De a háborús események óta, a mai napig sincs rendezve, úgy-hogy a kutató számára megbecsülhetetlen értékű magyar s idegen nyelvű anyag gyakorlatilag hozzáférhe-

tefen. Egy nagyobb társadalmi összefogás révén lehetne változtatni a jelenlegi áldatlan állapotot.

Ha látszólag elkanyarodtam is a témától, a fenti tények rögzítése is hozzátartozik a helyes és teljes kép kialakításához. Befejezésül szóljunk még röviden a jövőt illető kérdésekről is. Könyvtárunk az igazgatóság irányítása alatt nagy gondot fordít arra, hogy az ifjúsági részleg fejlesztésével párhuzamosan, s azal lépést tartva gazdagodjék a tanári részleg is. Az évi ellátmány jelentős hányadát arra fordítjuk, hogy a nevelők számára biztosítsuk az önképzésükhöz szükséges műveket. A szakmai, pedagógiai, az ideológiai műveket idejében beszerezjük. A meglévő szótárak, lexikonok, gyűjteményes munkák, hanglemezek, térképek, szak- és irodalmi folyóiratok további gyarapítása, az állomány állandó fejlesztése élő programunk. A tanárok egyre gyakrabban keresik fel a könyvtárat, tanácsaikkal, igényeik közlésével segítik a könyvtáros főlemelően szép és ezért szívesen vállalt, de nehéz és szerteágazó munkáját.

Én magam is szorgalmas olvasó és a könyvek nagy

barátja vagyok (egyéni könyvtáram meghaladja a 2000 kötetet). A legsürgetőbb manuális munkák tömkelege ellenére is, olyan terveket melengetek magamban, hogy a könyvtár rendezésében havonta legalább egyszer „könyvtári délutánokat” tartunk. Bizonyára el tudjuk hívni egyik-másik előadóművésznünket, a helybeli írók — költők olykori megjelenésére is bizvást számíthatunk. Hetenkint egyszer az iskolarádióban 10 perces könyvtári műsort adunk, lehetőleg minél több tanuló megszólaltatásával. Szemléltető és ajánló felismerésünket is bővíteni kell.

Apróságok ezek, ám azzal a reménnyel igyekszünk sorra és rendre megváltoztatni, hogy az ifjúság még melegebben zárja szívébe a könyvet, ezt a legcsöndesebb és mégis leghűségesebb barátot.

Nyíljék meg a szelleme a jó olvasmányok számára, hogy minél több tanulónk váljék olvasóvá, majd olvasott emberré. A könyvtárosban megvan ehhez a készség, a hajlandóság, a feladat vállalása, mert egyaránt szereti a rábizottakat: az ifjúságot és a könyvet.

Bod Andor

„Jobb feltétel eredménye — jobb munka”

A könyvtárak szerepe az utóbbi időben jelentősen megnövekedett nemcsak városi, hanem községi viszonylatban is. Amikor a községek dolgozói ráléptek a nagyüzemi gazdálkodás útjára, akkor szükség-szerűen jelentkezett a dolgozók műveltségi körének emelése. Ebben a munkában fokozott gond, felelősség nehezedik a község minden vezető emberére. A nagyüzemi gazdálkodás több szaktudást, szélesebb látókört igényel. Azok az emberek, akik a szocializmus építésének ebben, a nem éppen könnyűnek mondható szakaszában vállalták a falu vezetését, vállalták azt is, hogy a dolgozók széles tömegeit megismertetik a kultúra és szaktudás magasabb igényével is. Ebben segít nekünk a falusi könyvtár és annak vezetője is.

Ma már a dolgozók igénylik, hogy a kor színvonalának megfelelő gazdasági szakkönyvek megtalálhatók legyenek minden falusi könyvtárban. Ennek alapfeltétele, hogy a község vezetője, — a tanácselnök — maga is érdeklődjék a könyvtár helyzete felől és a rendelkezésre álló anyagi keretből támogassa a községi könyvtár mindenkit egyaránt érintő ügyét. Az anyagi alap előteremtése mellett az erkölcsi támogatás is elengedhetetlen feltétel. Ahol a tanács dolgozói maguk járnak elől jó példával, ott a dolgozókkal sem lesz baj.

Községünkben évek óta fokozott gondot fordít tanácsunk a könyvtár korszerű fejlesztésére. Ez évben sikerült két önálló helyiséget a könyvtár részére biztosítani a kultúrotthonban. Az egyik a kölcsönző helyiség — ahol a könyvek vannak elhelyezve — a másik olvasóterem. Mindkét helyiség felszerelését ez évben készítettük el, mintegy 40 000 Ft értékben, melyhez a megyei könyvtár is nagyban hozzájárult. A tanács feladatának tekintik, hogy a jövőben a felszerelésen kívül megfelelő mennyiségű könyvvel is fel tudjuk tölteni a könyvtárat. A könyvtár szomszéd helyiségében helyeztük el a KISZ-helyiséget, klubszobát és előadói termet. Így azok a dolgozók, akik tanulni, vagy szórakozni vágnak, egy fedél alatt találhatnak meg mindent. A kultúrotthon vezetője, a könyvtáros, a tanács közös megbeszélésen hangolják össze tevékenységüket, s így nem fordulhat elő, hogy egymás munkáját kereszteznék.

A könyvtárban a szórakoztató olvasmányokon kívül szakkönyveket, napilapokat és folyóiratokat is talál az olvasó. Az olvasás ízet megkedvelő ember szívesen hallgatja a tudományos igényű, de emellett közérthető népművelési előadásokat is. Ez az összehangolt tevékenység lehet alapja a falusi kultúrmunkának, melyhez a könyvtár adja az alapot és erre épít a kultúrotthon vezetője, a tsz, a Nótanács, a KISZ és a falusi tömegszervezetek. Ebbe a munkába a község pedagógusain kívül be kell vonni a község valamennyi értelmiségi lakóját, mert ha a dolgozók azt látják, hogy a vezetésből részt kér minden képzetesebb ember, akkor maguk is vágnak arra, hogy részei legyenek a falu kultúréletének és ne legyenek alábbvaló tagjai a társadalomnak.

Legfontosabb feladat felkelteni az emberek igényét a tudomány, a kultúra iránt. Ez igen szívós munkát igényel. Ha e téren eredményt akarunk elérni, fel kell használni a község szervezeteiben tartandó összejöveteleket. Az előre elkészített terv szerint mindenki megkapja a maga feladatát, elosztva egész évre. Legfontosabb az a mag, melyet a pártoktatásba bevontak képeznek. A másik fontos gócpont a tsz. keretében rendezett előadás, oktatás és egyéb alkalmi összejövetelek. A Hazafias Népfront, a Nótanács mozgósítja tagjait és a kívülállókat tagjain keresztül igyekszik hatókörébe bevonni. Fel kell használni a tanácsuléseket is, ahol a szervezetek időnként beszámolnak végzett munkájukról. Itt döntő szerepe van a könyvtárosnak és a kultúrotthon vezetőjének.

A jó szervező munka alapfeltétele a jó eredménynek. Községünkben a H. N. vezetésével megalakult a Könyvbarát Olvasómozgalom. A vezetőség időnként megbeszéli a tennivalókat és az így meghatározott feladatokat oldja meg a népművelés keretében. Községünkben az elért eredmények világosan mutatják, hogy ez járható és eredményekhez vezető út.

Jelenleg a könyvtárban 1 800 kötet könyv áll rendelkezésre. A község lakóinak száma 3 500 fő. Ebből rendszeres olvasó 500 fő, melynek 53 százaléka felnőtt. Az év folyamán 7 000 személy látogatta meg könyvtárunkat és 14 500 kötet könyvet kölcsönöztek ki, ami azt jelenti, hogy minden könyv átlagban 3,5-szer fordult meg az olvasók kezében. Ezzel azonban

egy nagy veszedelem, a könyvek gyors elrongálódásának veszélye is jár. A jövőben arra törekszünk, hogy a könyvtár anyagát annyira töltsük fel, hogy a könyvtárolás védelmét megfelelő szinten tudjuk tartani.

A siker egyik alapvető feltétele a könyvtáros személyének helyes kiválasztása. Nem tekinthető még a mai viszonyok között a községi könyvtári munka mellékkeresetnek, de ugyanezt mondhatjuk a kultúrtervezési vezetői állásról is. Mindkét munkakör olyan

természetű, melyhez szív és lélek kell, ezen felül szakmai, pedagógiai és pszichológiai érzék is.

Összefoglalva: a dolgozók művelődésének ügye társadalmi ügyvé kell, hogy váljon. Ennek megvalósítása érdekében munkálkodunk mi, a tanács vezetői, a népművelődési dolgozók és könyvtárosok is.

Szalontai János
tanácselnök
Szirmabesenyő

A könyvtárközi kölcsönzésről

A Könyvtári Figyelő 1963. évi 1. számában az 59. lapon az amerikai könyvtárügyben figyelmet, érdeklődést és életet kapott könyvtári aranyigazságok sorakoznak. Feltételezzük, hogy a könyvtárosok közül sokan olvasták és emlékeztükbe helyezték ezeket a szemrevaló megállapításokat, ezért ismétlésüktől eltekinthetünk. Az első mondatot azonban megidézzük, ami így hangzik: „Az olvasó a legfontosabb személy ebben a könyvtárban... akár személyesen, akár telefonon, akár posta útján jelentkezük.” Első látásra meglepőnek tűnik, egy amerikai könyvtárban mennyire szükségét látják a könyvtáros hivatástudat állandó ébrentartásának élesztését. A témáról mi magunk a múltban annyi rossz ízű levegőt szívunk magunkba, hogy ma a gondolatot is kiverjük agyunkból, amely felidézni készíti az eltemetett emlékek komor árnyoldalait.

Pedig ez az álláspont hibás és káros. — A mi országunkban a társadalmi és gazdasági élet valamennyi területén szüntelenül munkálkodunk kell a jobb, okosabb, hasznosabb és olcsóbb termékek előállításán, legyen szó tárgyi, vagy tudományos, kulturális témákról. Ez pedig jelentős részben öntudat, műveltség, politikai érettség, marxista látókör és becsületesség dolga. S a kérdés lényegére tapintva érezhetjük, hogy mi, könyvtárosok sem képezzük kivételt, hacsak nem nagyobb a felelősségünk, mint néhány más társadalmi rétegé. Feladatunk a társadalmi tudat és szakmai műveltség célszerű gazdagítása, mások segítése olyan magaslatoakra, amelyekre még mi sem jutottunk fel. Ezért kell néhány, a hivatástudat és szakmai szeretet körébe vágó gondolatot akkor is elmondani, ha később szólunk.

A mi hazánk nem tartozik az úgynevezett gazdag országok közé. A föld mélyén rejlő kincsek elosztásakor a természet anyja mostohán bánt velünk. Évszázadok nemzeti küzdelme, megszámlálhatatlan pusztító háború, eltorzult feudális és kapitalista történelmi sors és félgymarmati elnyomás csak fokozta súlyos gondjainkat. Ezért a felszabadulást követő húsz esztendő még kevés volt a kilábaláshoz és talpraálláshoz.

A fejlődés üteme ugyan megnyugtató, de gazdasági életünk szüntelen javítása, sőt lényeges elemzése még sokáig nemzeti érdek, közös ügy. A lényeg csak abban van, hogy fejlődésében, alakulásában, formálódásában érzékeljük jelenünket, munkálkodjunk jövőnkön és ezért dolgozzunk is becsülettel, szocialista öntudattal.

Az elmondottak után nem lehetünk türelmetlenek amiatt, hogy könyvtáraink nem rendelkeznek azokkal az anyagi eszközökkel, amelyeket sokan szükségesnek és jogosnak tartanak. De azért felelősek vagyunk, hogy a nagy társadalmi áldozatok árán előállított javakkal jól gazdálkodjunk-e, a ránk bízott tudományos és tár-

gyi értékeket jól hasznosítjuk-e államunk, népünk érdekében. Itt térünk vissza a könyvtárközi kölcsönzés valódi problémájához és azért ilyen hosszú kitérők után, mert az egész komplexum megvilágítását szükségesnek véljük.

Arról éppen most szoltunk, hogy könyvtáraink anyagi eszközök dolgában nem bővelkednek. Ezért a differenciált olvasó rétegek igényeit saját állományból maradéktalanul ellátni nem lehet. Ennek tudatában a gyűjtőköri rendszer gondos ápolása és a lelkiismeretes könyvtárközi kölcsönzés lehet egyedül a megoldás kulcsa.

Borsod megyében — miként az egész országban — igen jelentősen emelkedett a könyvtárközi kölcsönzés forgalma. A nagyobb üzemek könyvtárjai és az egyetemi, valamint a megyei könyvtár igyekszik ilyen irányú tevékenysége fokozására, szélesítésére. A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár 1962-ben 365 esetben; 1963-ban (december 19-ig) pedig már 938 esetben tett intézkedést könyvtárközi kölcsönzési ügyekben. Ugyancsak szembetűnő a fejlődés az egyetemi könyvtár adatainak láttán: 1962-ben 1037 esetben; 1963-ban (december 15-ig) 1511 alkalommal történt intézkedés a könyvtár olvasószolgálati és tudományos osztályán. Mindezek ellenére, nem vagyunk elégedettek az elért eredményekkel.

A művelődésügyi miniszter 126/1963. (M. K. 8.) sz. utasítása a könyvtárközi kölcsönzésről kötelezi a könyvtárakat az állományukban levő anyagok kiadására, vagy mikromásolatok készítésére. Ez a rendelet nagy lépés előre, mert korábban sok könyvtár hallani sem akart ilyen tevékenységről. Félő azonban, hogy minden könyvtáros nem ismeri a rendelkezést és nem gondoskodik annak végrehajtásáról. Azok a munkatársak, akik ezen a felelős poszton tevékenykednek, feltehetőleg elolvasták az egyes paragrafusokat és érzik kötelességüket. Azt kell azonban látnunk és tapasztalunk, hogy a felelősségérzet csak a legminimálisabb formában nyilvánul meg. A rendelet kötelezően csak passzív tevékenységet jelöl meg, tehát annyit, hogy ha hozzánk fordulnak, megoldást kell találnunk. De arra nem gondolunk, hogy a legszélesebb olvasórétegeknek ilyen rendeletről és lehetőségről nincs is tudomásuk, következésképpen nem is élhetnek vele. Pedig nagy szavak hangoztatása nélkül is kimondhatjuk, hogy a könyvtárközi kölcsönzés a könyvtári munkának egyik leghatékonyabb, legfontosabb területe. A könyvtárközi kölcsönzés ügymenetét figyelve, a következők állapíthatók meg: általában a tudományos kutatás, tudományos dolgozatok, értekezések megírása, a termelő munkában előállott nehézségek, problémák megoldása, iskolai tanulás és továbbképzési célokból, szükségletekből fakad a jelentkező igények túlnyomó többsége. Már pedig senki nem mondhatja, hogy a jelen politikai és gazdasági megfontolásoknak

és célkitűzéseknek nem éppen ezek a legjellemzőbb vonásai. Ezért a könyvtárközi kölcsönzés igen beszédesen igazolja a ráfordított munka hasznosságát és értelmét. E rövid írás keretében vázlatosan utaltunk azokra az indítékokra és körülményekre, amelyek a könyvtárközi kölcsönzés érdekében hozott fáradozás szükségességét, egyben a munka igényességét is szemléltetik. Érzésünk szerint, az elmondottak után érthetővé válik aggodalmunk amiatt, hogy ebben a munkában nem teszünk eleget, mert a lelkiismeretünket a rendezet puszta végrehajtása önmagában nem nyugtathatja meg.

A most folyó 1964-es esztendőben feltétlenül tovább kell lépünk. Elsősorban a könyvtárak vezetőinek kell olyan intézkedéseket fogantatniuk, amelyek az olvasók figyelmét lépten-nyomon felhívják a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségeire. A könyvtárak dolgozói pedig érezzék át felelősségüket teljes mélységében, és a hivatástudatuk és szakmai szeretetük fokozásával kövessenek el minden tőlük telhetőt a könyvtárközi kölcsönzés további fellendítése érdekében.

Zsidai József

A Könyvtárellátó ajánlójegyzéke, mint könyvpropaganda eszköz

A Könyvtárellátó ajánlójegyzéke elsősorban könyvtárosok tájékoztatására szolgál. A jegyzéken felsorolt valamennyi műhöz rövid annotáció készül, amelyek nemcsak a könyvrendelést könnyítik meg, hanem elolvasásuk után kicsit minden könyvet megismer a könyvtáros, és nem jön zavarba, ha az olvasók bármelyik könyv iránt érdeklődnek.

Kis ötletességgel azonban ezeket a jegyzékeket propagandaeszközként is nagyszerűen alkalmazhatja minden könyvtáros. Az a tapasztalatom, hogy az olvasókat nagyon érdekli, hogy milyen új könyvek vannak a könyvtárban. Ha pedig érdeklődnek, akkor nyilvánvaló, hogy tájékoztatni kell őket. Többször felhasználtam már a tájékoztató jegyzék annotációt erre a célra. Az Állami Könyvterjesztő Vállalat két példányban küldi a jegyzékeket. Egyik példányt időrendi sorrendben megőrzöm, a másik példányt használom fel a propaganda céljából. Minden hónapban faliújságot készítek. Az újonnan beszerzett könyvek annotációját a jegyzékből kivágom, egy dekorációs papírra felragasztom. Felirattal ellátva, kiakasztom a könyvtárépület falára. Bárhol ki lehet tenni, ahol sokan megfordulnak. Az eredmény nem marad el. Az olvasók számtalan esetben kéri az így propagált könyveket.

Másik módja a felhasználásnak a füzetalakú könyvismertetések készítése. A jegyzékből kivágjuk minden olyan könyvnek az ajánlását, ami a könyvtárunkban megvan. A sok kis cédulát műfaj szerint szétválogatjuk. Külön a szépirodalmi, külön az ismeretterjesztő és külön az ifjúsági, valamint a gyermekkönyvek annotációit. Az ismeretterjesztő irodalmon belül ismét több csoportot alkothatunk: mezőgazdasági, műszaki stb. Mivel szépirodalmi mű nagyon sok van, azt is elosztjuk több csoportba. Termékeny írók műveiből külön jegyzéket lehet készíteni. Külön lehet választani a klasszikus vagy modern irodalmat is. Külön csoportot alkothatnak a szovjet írók, vagy az új magyar irodalom képviselői. A csoportosításnak még sokféle szempont lehet az alapja. Minden csoport céduláit felragasztjuk egyforma nagyságú lapokra, megfelelő feliratokkal és ízléses illusztrációkkal látjuk el s végül a lapokat összefűzzük. Különös gonddal készítsük el a borítólapokat. Kevés, de feltűnő szöveg, elég nagy betűkkel, ízléses és odaillo illusztrációval.

Ilyen módon többféle könyvismertető füzetünk lesz, amit az olvasók szívesen lapozgatnak, különösen a gyermekolvasók. Az ő részükre olyan füzeteket készítenek, amiben sok a rajz s a rajzok utaljanak a tar-

alomra. Ez felkelti a gyermekek s általában a kezdő olvasók képzeletét, érdeklődését a könyv iránt.

Természetesen ezek az összeállítások nem tükrözik a könyvtár teljes anyagát. Ez nem is lehetséges, hiszen a könyvtár állománya állandóan gyarapszik és kisebb mértékben kopik is. Ez a teljesség nem is feladatunk, hiszen van a könyvtárnak cédulakatalógusa is, amely a teljes állományt tükrözi. Ezért a füzetkatalógusoknak fontos szerepe van az olvasók tájékoztatásában. Az olvasók szeretik, könnyen eligazodnak benne, tehát alkalmazása gyümölcsöző. A füzetkatalógus összeállításánál vagy az írók, vagy a címek kezdőbetűjének szoros betűrendjét alkalmazzuk. A könyvtárosnak igen jó propagandaeszköze az így elkészített album, mert a műveknek nemcsak az íróját és címét közli, hanem rövid tartalmát is.

Cédulakatalógusokat is lehet összeállítani olyan módon, hogy a kivágott annotációkat felragasztjuk sima katalóguscédula nagyságú lapokra és berakjuk egy dobozba. Ilyen katalógust olyan esetben csinálnék, ha egyféle irodalmat különösen szeretnék népszerűsíteni. Például kiválogatnám a mezőgazdasági irodalom céduláit s azt a címek szoros betűrendjében raknám be. A rendez cédulakatalógussal szemben ennek szintén az az előnye, hogy a műveknek nemcsak a legszükségesebb adatait, hanem rövid tartalmi ismertetését is közli. Természetesen bármilyen tárgykörben lehet ilyen rész-katalógust készíteni.

Az ajánlójegyzéke a hazánkban kiadott és árusításban megjelent irodalmat majdnem teljességgel közli, szakrendben. Tehát olyan, mint egy kurrens bibliográfia. Különösen kis könyvtárak, amelyek bibliográfiákkal nem nagyon rendelkeznek, az olvasók tájékoztatásánál bibliográfia helyett is felhasználhatják.

A propaganda eszközeinek elkészítése sok időt és türelmet igényel, de ha az olvasók megnyeréséről van szó, a könyvtárosnak nem szabad fukarkodni az idővel, nem szabad sajnálni a fáradságot. Ha maga nem győzi ezt a munkát, mindig talál olvasói körében lelkes aktívákat, akik szívesen segítenek. A könyvtárosi munka olyan sokrétű, hogy a könyvtáros egymaga még egy kis falusi könyvtárban sem képes tökéletesen ellátni. Keressünk segítőtársakat és fogadjuk szívesen, vegyük észre a felénk megnyilvánuló segíteni akarást, ne zárkózzunk el előle. Így eredményesebb, gyümölcsözőbb lesz a munka. Nagy öröm a könyvtárosnak minden új olvasó, de még nagyobb, ha az újak mellett a régieket is meg tudja tartani.

Tóby Antalné

A Könyvtárellátó Tájékoztató Jegyzékének hasznosítása a tájékoztatási és olvasószolgálati munkában

A gyakorló könyvtáros egyik fontos feladata, hogy munkáját minél tartalmasabbá és színvonalasabbá tegye. Az olvasók felé is csak úgy tud eredményes jó propagandamunkát kifejteni, ha minden segédeszközt megragad, mellyel munkáját elősegítheti. Cikkünk célja az, hogy segítséget adjunk a tájékoztató jegyzék felhasználásához a könyvtári munka különböző területein.

A tájékoztató jegyzéket az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztálya adja ki. Kéthetenként jelenik meg, anyagát az ETO szakrendje szerint csoportosítja. A könyvpiacra megjelenő művekről ad tájékoztatást. Teljes címleírást és rövid annotációt közöl, jó ismertetést ad egy könyvről, ezért a könyvtárosok számára hasznos segítséget tud nyújtani.

A könyvtári munka három területén hasznosítható:

1. az állománygyarapítási és feldolgozó munkában
2. olvasószolgálati és
3. tájékoztatási munkában.

Az állománygyarapítási és feldolgozó munkában a könyvtáros a tájékoztató jegyzéket a következőképpen használhatja:

A tájékoztató jegyzékről rendeli meg a könyveket, a megrendelt művek mellé odaírja a megrendelt példányszámot — így ha már a megrendelőjegyzéket a Könyvtárellátónak visszaküldte — a későbbiekben mindig tudja, hogy egy művet hány példányszámban rendelt meg.

A megrendeléssel egyidőben történik a könyvekhez tartozó katalógus cédulák megrendelése is, ezt a kijelölést is a tájékoztató jegyzéken végzi el a könyvtáros. Pirossal aláhúzza a rendszavakat és szákszámokat egy-egy műnél, és így könnyen ki tudja számítani a megrendelendő katalóguscédulák mennyiségét.

A tájékoztató jegyzékek megkönnyítik az egyéb forrásból beszerzett művek feldolgozását is. Például: antikváriumból vagy egyéb forrásból beszerzett könyvek címleírását és szakozását nem kell újra elkészíteni, azt bármikor vissza lehet keresni régebben megjelent tájékoztató jegyzékekből.

A tájékoztató jegyzék annotációi többnyire arról

is tájékoztatást nyújtanak a könyvtárosnak, hogy egy-egy mű az olvasók milyen rétege számára használható.

Az olvasószolgálati munka szorosan összefügg a tájékoztató munkával. A könyvtáros az olvasóknak nyújt segítséget azzal, hogy különböző ajánló jegyzéket, ajánló katalógusokat, valamint témabibliográfiákat készít. Ezen könyvtári munkaterületen is jól fel tudja használni a tájékoztató jegyzéket a könyvtáros.

Felhívja a figyelmet az ismételt, valamint bővített kiadásokra. A kölcsönzőben ajánló katalógust szerkesztettünk a könyvtár új szerzeményeiről. A tájékoztató jegyzék két példányát használjuk ehhez fel, szétvagdalva, kartonra ragasztva, abc-be rendezve, jól használható katalógus formájában bocsáthatjuk az olvasók rendelkezésére. Ebből az annotált ajánló katalógusból az olvasók folyamatosan tudomást szerezhetnek a könyvtár újonnan beszerzett könyveiről. Az olvasótermi új könyvek ajánló jegyzékét is a tájékoztató jegyzék alapján állíthatjuk össze.

A tájékoztató jegyzéket a tájékoztatási munkában is jól hasznosíthatjuk. Pl.: a mezőgazdasági — és műszaki ajánló jegyzékek összeállításánál, mivel egy-egy év újonnan megjelent könyvanyaga szakrendben, annotálva együtt található meg. Az annotációk alapján jól össze tudja válogatni a könyvtáros mindazokat a könyveket, melyek a kiválasztott témához tartoznak. A tájékoztató könyvtáros munkáját akkor is megkönnyíti, ha egy olyan művet keres az olvasó, melynek csak kiadási évére és témájára emlékszik, de sem a könyv címét, sem a szerzőjét nem tudja meghatározni. Ilyenkor ismét a tájékoztató jegyzék segítségével próbáljuk a visszakeresést elkezdni.

Az eredményes, jó munkához természetesen az is szükséges, hogy a könyvtárak a tájékoztató jegyzéket összegyűjtve, bekötve évről évre megőrizzék, mert csak így nyújt teljes értékű segítséget a könyvtárosok számára.

Kazacsay Ferencné

A felnőttoktatás segítésének tapasztalatai a mezőkövesdi járásban

A szocialista forradalomnak szerves része a kulturális forradalom, melyen keresztül biztosítani kell a szocialista szemléletű gondoskodás kialakítását. A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. Kongresszusának tézisei e feladatot úgy fogalmazták meg, hogy tanítsuk meg az embereket szocialista módon élni, tanulni és gondolkodni.

Ehhez azonban feltétlenül szervezett tanulási formákba kell bekapcsolódni dolgozóinknak. Elsősorban a termelőszövetkezeti dolgozókra gondolok, akiknek nem volt meg a lehetőségük ahhoz sem, hogy elvégezzék az általános iskola hatodik osztályát a múlt társadalmi rendszerben. Tanulás nélkül pedig a termelőszövetkezeti dolgozó tudatosan nem érzi, nem fogja fel a kollektív munka eredményességét, csak tanulás, önművelés útján válik tudatosan termelőszövet-

kezeti dolgozóvá. Gondolnunk kell ugyanakkor a járásunkból nap mint nap kijáró üzemi és építőipari munkások továbbtanulására, kulturális nevelésére is.

Az általános műveltség fokozása mellett szakmai műveltséget is kell biztosítanunk dolgozóink részére, járásunkban különösképpen a termelőszövetkezeti dolgozóinknak.

A könyvtáros akkor veszi ki igazán a részét ebből a szép és nemes munkából, ha a saját területén dolgozik, igyekszik megnyerni a dolgozókat az olvasás számára, segíti olvasóinak az önművelését, továbbtanulását.

Községi könyvtárosaink tudják, hogy a könyv biztosítja az ember életében a legelmélyültebb művelődési lehetőséget. Ennek tudatában végezték és végzik munkájukat, egyre nagyobb és szebb eredménnyel,

amikor minden alkalmat s lehetőséget felhasználnak a könyv és az olvasás megszerettetése érdekében.

A könyv és az olvasás megszerettetésével azt a célt kívánjuk elérni hogy:

- segítsük a továbbtanulást;
- fejlesszük dolgozóink általános műveltségét;
- folyamatosan ismertessük meg a kultúra új eredményeit;
- segítjük a dolgozók világnézetének átforgalmazását;
- bővítsük olvasóink szaktudását szakkönyveinken keresztül;
- helyes irányban fejlesszük érzelmi életüket;
- élményeket, példaképeket nyújtunk;
- ismertessük meg a technika legújabb vívmányait;
- ébren tartjuk a béke gondolatát.

A következőkben járásunk területén folyó felnőttoktatási formákról és ezek könyvtári eszközökkel való segítéséről kívánok szólni:

- a) Pártoktatás.
- b) Dolgozók iskolája.
- c) Tsz akadémiák és egyéb szakmászító tanfolyamok.
- d) TIT előadások, ismeretterjesztő esték.
- e) Író-olvasó találkozók.
- f) Nők és Szülők akadémiaja.
- g) Klubok (öregek és fiatalok klubjai).
- h) Egyéb formák.

A pártoktatás segítése.

Nagyon örültünk, hogy a járási pártbizottság a pártoktatók egy hetes tanfolyamára könyvtárunkat is meghívta és felkért bennünket egy könyvszemle megtartására. A hallgatóság örömmel fogadta ezt és szívesen tekintették meg utána az általunk készített könyvkiállítást.

A községi könyvtárak is hasonló módszerekkel igyekeznek eljuttatni a politikai irodalmat a pártoktatók színhelyére. Ezek közül említek meg néhányat. Sály községben igen jó az együttműködés a propagandisták és a könyvtár között. Fülöp Gyula és Taskó István szeminaryumvezetők több esetben tartottak rövid könyvismertetések a foglalkozásokon: Dold—Mihajlik: Ordások között és Nagy Lajos: 1919. május című műveiből. Így a hallgatóságban felkeltették az olvasás iránti érdeklődést. Hatása is megmutatkozott, mert többen beiratkoztak a könyvtárba, és ma is rendszeresen olvasnak.

Ugyancsak szép eredményt ért el a könyvtár a társadalomtudományi könyvek propagálása terén Tiboldarócon. Seres Gyula iskolaigazgató és Szabó Sándor párttitkár a szeminaryumra járó 46 hallgatónak szemelvényeket olvastak fel. Szentistvánon Ujlaky Dezső több esetben rendezett kiállítást társadalomtudományi könyvekből a szeminaryum résztvevői számára, ahol közösen Szunyi Gábor igazgatóval röviden ismertették a könyveket is.

Célunk a jövőben, hogy még több esetben keressük fel a szeminaryumokat és ott népszerűsítsük a politikai irodalmat. Ezt tervezzük: Mezőnyáradon, Vattán, Tiszavalkon, Sályban, Cserépfalun, Bükkábrányban és Szentistvánon.

Dolgozók iskolája:

A Művelődésügyi Osztály szervezésében és irányításával mi könyvtárosok is bekapcsolódtunk és segítjük a dolgozók beiskolázását. A tanulás iránti vágy fokozódását jelzi a beiratkozottak számának emelkedése. Míg tavaly 538, addig az idén 888 hallgató jelentkezett. A beiratkozottak számának további emelése érdekében utószervezés folyt: Tardon, Vattán, Cserépfalun, Mezőnagymihályon, Bogácson, ahol könyvtárosaink is bekapcsolódtak ebbe a munkába. Mind nagyobb érdeklődés nyilvánul meg községeinkben a felnőtt iskolások körében, a kötelező olvasmányok iránt. Mind többen keresik Mórlic Zsigmond: Légy jó mindhalálig, Rokonok, Gárdonyi Géza: Egri csillagok, Jókai Mór: És mégis mozog a föld című műveit. Különösen szép eredményt ért el a borsodivánkai községi könyvtár, ahol 23 dolgozó iskolás iratkozott be és vette igénybe a könyvtár szolgáltatásait, vagy Sály, ahol Gárdonyi „Gyermekkori emlékeim” cím alatt rendeztek ismertetőt és kiállítást a szerző műveiből. Vattán a könyvtáros minden oktatási napon juttatott szép-irodalmi és egyéb olyan jellegű könyveket, ami a tananyag elsajátítását segítette elő. A következő könyveket ismertették a tanulókkal: Arany János: Toldi, Jókai Mór: A kőszívű ember fiai, Madách Imre: Az ember tragédiája, Lőrincze Lajos: Édes anyanyelvünk. Ezen kívül Csiky István könyvtáros felhívta a figyelmünket a földrajzi jellegű művekre, valamint a Búvár könyvsorozat köteteire, amiből szórakozva sajátították el a megtanulandókat.

Szomolyán és Szentistvánon is több esetben fordultak segítségért a könyvtárosokhoz segédanyagért és kötelező olvasmányokért. Négy-nyolc beiratkozottal gyarapodott az olvasók létszáma a két könyvtárban. Célunk a jövőben még hatékonyabban segíteni a felnőttoktatást járásunkban. Több kiállítást fogunk rendezni, ami az anyaggal összefügg.

c) *Termelőszövetkezeti akadémiák és egyéb szakmászító tanfolyamok.*

Mint ahogy ezt bevezetőmben már említettem, igen szükséges a termelőszövetkezeti dolgozók szakmai képzése. Ezt a célt szolgálják a tsz akadémiák és szakmászító tanfolyamok. Az elmúlt évben kísérletet tettünk a szakkönyvek iránti érdeklődés felkeltésére, (Szentistvánon, Szomolyán, Mezőkeresztesen, Mezőnagymihályon, Tiboldarócon) azonban igen mérsékelt eredménnyel. A most beindult tsz akadémiáknál az a célunk, hogy több esetben rendezzünk egy-egy témával kapcsolatos szakkönyvkiállítást. Ebből az előadók ismertetések is tartanak. Így reméljük, többen fogják majd olvasni a jó mezőgazdasági könyveket: Tiszavalkon, Négyesen, Egerlövön és Bükkzszeren, ahol az akadémiák beindultak. Ezek a tsz akadémiák mind első évesek, a hallgatóság még semmiféle szervezett oktatásban nem vett részt.

Folyamatban van még egy női tsz akadémia létrehozása Szentistvánban, ahol mezőgazdasági szakkönyvek mellett a nők részére három féle kiállítást rendezünk:

- a lakás helyes berendezése;
- egészségünk védelmében;
- hogyan neveljük gyermekeinket.

Szakk munkásképző tanfolyamok. Szakmászító tanfolyamok:

Az elmúlt évben a szakk munkásképző tanfolyamokat nem vettük mindenütt figyelembe, tekintettel arra, hogy egy-két szereplésünk nem járt eredménnyel. Most az új évadban az a célunk, hogy a szakmászító tanfolyam anyagához kapcsolódó könyveket könyvtáraink beszerezzék. Mi azt szükség esetén kiegészítjük és megfelelően propagálva biztosítjuk a tanfolyamok hallgatói részére. A mezőgazdasági osztállyal közösen egy-egy helyre író-olvasó találkozót is szervezünk, mint azt tettük már Borsodivánkán és Szomolyán. Az utóbbi helyen szőlészeti szakmászító tan-

folyam működött 19 fővel. A községi könyvtáros kiállítás rendezett a szőlészeti és borászati könyvekből, amelyeket mind ki is kölcsönözték. Mezőkövesden a méhészeti szakmász tanfolyam hallgatói jöttek el és kölcsönözték ki a könyvtár szakkönyveit a szakkör vezető felhívására.

d) TIT előadások, ismeretterjesztő esték.

Járásunkban már évek óta a keddi nap az ismeretterjesztés napja, ami már közismert a dolgozók körében. Különösebb propaganda nélkül is eléggé látogatottak az előadások. Ez évben felfigyeltünk arra is, ahol valamilyen tanfolyam működik, ott ritkábban van ismeretterjesztő előadás. A művelődési otthonok igazgatói előre közlik a könyvtárosokkal az előadások témáját. A könyvtárosok ezek alapján összeállítják az alkalmas könyveket és azokból kiállításokat rendeznek. Ezen felül az előadásokra való felkészülés megkönnyítése végett, jóval előbb biztosítják és kikölcsönzik a műveket az előadók, akik ezért arra is vállalkoznak, hogy az előadás folyamán külön is felhívják rá a hallgatóság figyelmét.

Jól sikerült TIT előadások voltak Vatta községben, ahol Szalay László művelődési otthon igazgató és Csiky István könyvtáros a legmesszebbmenőkig együttműködtek. A következő irodalmi tárgyú előadások sikerültek különösen:

1. Mikszáth Kálmán élete és a „Különös házasság” c. regényének ismertetése.
2. A mai magyar irodalom néhány kérdése.
3. Mit olvassunk, hogyan olvassunk?
4. Irwin Shaw: Oroszlánkölykök c. regényének ismertetése.
5. Arnold Zweig: Verdun iskolája.

Az előadáshoz mindig dia-, illetve filmvetítést rendeztek, ami szintén vonzotta a hallgatókat.

Ugyancsak sikeresek voltak a természetismereti előadások is, ahol az előadó maga a könyvtáros volt.

Kácson a pedagógiai tárgyú előadások voltak a legnépszerűbbek. Ilyen témák szerepeltek: Mivel töltsé szabadidejét a gyermek? — Munkára nevelés. — Serdülőkor problémái stb. Itt is minden esetben állítottak ki könyveket, melyeket azonnal ki is kölcsönöztek.

Cserépfaluban, Bükkzsércen és Borsodivánkán is eredményes volt az együttműködés, ahol a könyvtárosok is segítettek a szervező munkát olvasók körében. Az előadások alkalmával a könyvtáros mindig szervezett új olvasókat és előadás után kölcsönzést is tartottak. A TIT előadásokon a Járási Könyvtár által kiküldött vándorkiállítási anyagot is kiállították, ennek főként Sályban és Szentistvánon volt sikere.

e) Író-olvasó találkozók.

Jól sikerült író-olvasó találkozók zajlottak le a következő községeinkben: Szomolya, Tard, Tiboldaróc, Kács, Borsodivánka, Négyes, Szentistván, Mezőkeresztes. Különösen örülnek annak, hogy az író-olvasó találkozók után sok új beiratkozó kereste fel a könyvtárat, és kérték a megismert írók, költők műveit.

Nehezen mertünk hozzáfogni a szakkönyv író-olvasó találkozók szervezéséhez. Most, hogy már többet rendeztünk, tapasztaljuk, hogy szép eredményeket lehet elérni ezen a területen is. Meg kell említenem a Borsodivánkán és a Szentistvánon rendezett mezőgazdasági író-olvasó találkozót. Mindkettő nem várt eredménnyel sikerült. Külön örömet okozott az a sok kérdés, hozzászólás, amit a résztvevők feltettek az

előadók, valamint az, hogy hasonló rendezvények megtartását kérték. A könyvek kölcsönzése nem volt egyik helyen sem intenzív, de úgy érzem: mégsem volt eredménytelen e két találkozó.

Megemlíthetem még a Mezőkeresztesen tartott természetismereti író-olvasó találkozót, ahol Dala László a Gyermekenciklopédia szerzője, a Búvár kötetek szerkesztője tartott értékes előadást.

Az író-olvasó találkozók egyre jobban alkalmazzuk az irodalmi színpadok, irodalmi szakkörök tagjainak szerepeltetését is versek és szemelvények előadásával.

f) Nők és szülők akadémiaja.

Különösen szép eredményeket értünk el a női akadémia hallgatói között Szomolya községben, ahol a lelkes községi könyvtáros olvasótáborába igyekezett bevonni az akadémia hallgatóságát. Eredményesek voltak a nők részére tartott szabó-varró, fűző, kézimunka tanfolyamok is, ahol a könyvtárak kiállítások mellett felolvasást is tartottak. Így Szomolyán, Tiboldarócon, Cserépfalun, Bükkzsércen.

A szülők akadémiaja az ismeretterjesztés legkedveltebb formája. Többen látogatják sok esetben, mint ahányan beiratkoztak. Jó együttműködés alakult ki a könyvtárak és akadémiaik között: Bogácson, Borsodivánkán, Sályban, Szentistvánon és Vattán. Főleg neveléstudományi, családi és munkaerőkölcsi előadások és ehhez kapcsolódó könyvek érdekelték a résztvevőket.

Az alábbi előadások sikerültek a legjobban:

- A szülők felelőssége a nevelésben.
- A nehezen nevelhető gyermek.
- Erkölcsei nevelés a családban.
- Az olvasás szerepe a gyermeknél.
- A család szerepe a gyermek életében.
- A serdülő gyermek nevelése.

Ez évben 14 szülők akadémiaja működik járásunkban. Igyekszünk még nagyobb segítséget adni az előadók felkészüléséhez és az előadások szemléltetéséhez.

g) Klubok.

Könyvtáraink célja a klubélet segítése. Elsősorban az öregek klubját kívántuk az elmúlt időszakban segíteni. Szeretnénk, ha a társadalmunkban az öregek is megbecsült, nyugodt, kulturált életet élhetnének. Ehhez kívántunk hozzájárulni a könyvtár sajátos eszközeivel és lehetőségeivel: egyrészt könyvtárainkon belül, másrészt a művelődési otthonoknál. Legjobban működik a szentistváni öregek klubja, melyet Szunyi Gábor igazgató vezet. A könyvtár helyiségében folyóiratokat, könyveket olvashatnak és előadásokat hallgathatnak az öregek.

Az elmúlt időszakban az alábbi irodalmi előadásokat tartották számukra:

- Gárdonyi Géza élete és az Egri csillagok. — Diafilmvetítéssel.
- Mikszáth Kálmán: A néhai bárány és egyéb elbeszélések ismertetése, felolvasása.
- Móricz Zsigmond: Rokonok. Ismertetése, diafilmvetítés.
- József Attila élete és költészete. Diafilm.
- Solohov: Új barátját szánt az eke.

Tervükbe vették, hogy többet fognak a mezőgazdasági könyvekkel és történelmi eseményekkel is foglalkozni.

Tiboldarócon az ifjúsági klub működött jól 22 fő részvételével. Itt főként az illetannal kapcsolatos

könyvekből tartottunk felolvasásokat és vitákat. (Hogyan viselkedjünk, Illik, nem illik?) Jó úton halad Bükkszércen és Cserépfalu is a klubélet kibontakozása.

h) Egyéb munkák.

A könyvtárak igyekeztek még a felnőttoktatást az alábbi formákban is segíteni.

- *Vöröskeresztes* előadásokon, tanfolyamokon, egészségügyi könyvek kiállítása, ajánlása révén.
- *Új tanácstagok* oktatásában segítséget nyújtani a végrehajtó bizottságoknak az új rendeletek, jogszabályok ismertetésében.
- *MHS szakkörök segítése*, főleg motoros, politikai, rádiós, sport, lövés, repülési szakkönyvek útján. Vattán és Szomolyán kiállítást rendeztünk a foglalkozások alkalmával.

— *Mozi-filmankét* a következő helyeken és filmekből, főleg amiből könyv is készült: Tibolddaróc: Pár lépés a határ (Mesterházi); Cserépfaluban: Akiket a pacsirta elkísér (Darvas József műveiből kiállítás); Mezőkövesden és Szomolyán: Galgóczi Erzsébet: Félúton; Sályban: Gárdonyi: Egri csillagok műveiből készült kiállítás.

A felnőttoktatás hazánkban népmozgalommá vált. Nekünk könyvtárosoknak is igyekeznünk kell, hogy e munkából méltóképpen kivegyük részünket. Mi, a mezőkövesdi járás könyvtárosai a jövőben is igyekeznünk munkánkat még eredményesebben végezni. Reméljük sikerrel jár fáradozásunk.

Zádory Károly

Ú T O N

Az utas vélte, látszik rajta a jó ügyben való serénység — itt a matyó metropolisban is, de a rendőr ráfűtyült, mert haránt vágott neki az útnak. A kalauz nem látta a jó ügyet a serénységén és nem vette be a kocsiba, mert az megtelt és leküldte az utast a földre, ahová való és elrobogtak. Az utas társakra lett a bódé előtt szitkozódókban és mivel magas hajlama volt a társulásra, velük együtt szidott egy bizonyos nevű hivatalost, adjon most már különjáratot. Az utas és az elégedetlenek Bogácsra akartak jutni.

Hát ugrált velük a januárban — a hideg miatt. Az emberek a pápáról beszéltek és Arábia jó melegéről és megveregették kézzel-szóval a bogácsi kéménykötőt, aki szintén a pechesek között volt.

Jött a soronkívüli busz — és Bogácsra mentünk. A balvégzetet a MÁVAUT-főnök — vagy mi — rugalma megtörte.

Az utas feladata volt, hogy megnézze a község művelődésének ügyét. A nagy fenék, amit a munkához kerített az utas, sok évi járáskelemből és az Új magyar lexikon szűkszavából állt, mely szerint „Bogács ö. t. k. B.-A.-Z. megye mezőkövesdi járásában, 2200 lakóval és gyógyforrással. Vasútállomás Mezőkövesd. Műemléktemplom a XII. sz.-ból.

Fényes Elek szerint, az egri járásban van, Egerhez másfél mérföldnyire. 1031 kat. és 3 ezer ref. lakója van. Említi még vízimalmát, kőbányáját és 1221 kh. 2. osztálybeli földjét, 990 kh. rétjeit, bőséges erdeit és káptalani földesurát.”

Ez volt 1780-ban.

És ma a falu bejáratánál takaros tsz-istállók sorát láttam. A borbélynál rádió mellett borotvált a helyi figaró, és jó, hogy belém nem szeretett, mert átérezni látszott a folytatásos rádiójátékot, az Egri csillagok-at. Körülbelül a puderezésnél tartott, mikor a félszemű török befondorkodott Bornemisszánéhoz a gyűrűjéért és a fodrászok a vendégekkel együtt ismerték meg, Vicával egyidőben, a háttal távozóban Jumurdzszakót és mindnyájan hangosan mondták is a nevét a töröknek. Persze, mindnyájan olvasták az Egri csillagok-at. Ez a Fényes Elek szerinti másfél mérföldnyi Eger mellett persze jelent valamit. Már a buszon észrevettem, ezek a mai bogácsiak, egyikük-másikuk bizony mondom, hogy a törökök, arcuk szerint legalább is. Szinte tétovázik az utas, hogy Andrásnak, ne Ahmedként szóljon-e arcuk szerint, vagy

Imrének Ibrahimot mondjon. Bizonyára lakták e tájat, mert arcuk vonala itt maradt a táj emberének az arcán, s mi maradt még? Néprajzosok dolga volna kiánsni és szétválogatni két nép nászából mi az egyiké, s mi a másiké. Mindenesetre maradt a kőfallal zárt udvar intimitást őrző komorsága és a kapuzábé kontyfeje. És valahogy átélte a háromszáz évet a piyláf, amit mint vendég, barátságos asztalról villáztam. (Tudni kellene a Fűszért statisztikából a terület rizsfogyasztását.)

A borbélynál láttam, hogy van egy irodalmi mű, az Egri csillagok, amely közügy lett. Legismertebb. Ezen a vonalon kell elinduljak, gondoltam, a könyvek terén és útra egyenesítenek — Júlia tanító nénit tessék keresni — intettek az utcán felfelé. Júlia huszonhat éve tanít a községben. A falu vele teljes egész és számára a falu minden, családja, gondja, öröme és Júliával gazdagabb a falu. Mert Júlia könyvtáros. Munkája bizonyára benne van abban, hogy a község megváltozott viszonyok között, jó közérzettel rendelkezik és tájékozódásában a közművelődési könyvtár 1740 könyve segíti.

A lexikon adatai szerint Bogács ö. t. k. község. Csak. Gyógyforrását és építészkrökben is számontartott, szép köveket adó kőbányáját leszámítva.

De a lexikon adatai mellett, a könyvtár adatai karakterizálják Fényes Elek Bogácsa és a mai Bogács valóságát.

A községi könyvtárügy megjobbold. A tanácsi kezelésbe vétel óta felismerték közművelődési fontosságát. Beszédes számok dicsekednek róla. 1958-ban 231 kötetük volt. Állományfejlesztésre fordítottak: 1962-ben 5200, 1963-ban 7800 forintot, és mert a fejlődésben nem szabad, és már nem is lehet megállni, 1964-ben a megajánlott összeg 10 000 forint.

Tervekről beszél Júlia — halvány mosollyal, mint aki kedvest becéz. — Beszerzésekről is szól, mert — mondja büszkén, hisz ő erre büszke — olvasói a rádióadásban bejelentett új könyveket kérik számon az állományon. Igen, a felkeltett igény már követel, kérdés, hogy a betervezett 10 000-ból telik-e ezekre is? Az új könyvekből rendszeresen kiállítást rendez, a művelődési otthonnal közösen könyvismertetést tartanak. Ezekkel a már felkeltett igényt állandósítják. A könyvpropaganda a könyvtár hőskorától máig 414 olvasót hozott, ez a lakosság 17,5 százaléka. Az meg

különösen dicséretes, hogy a könyvtári tagok 56 százaléka felnőtt.

Ráhajlik az évi statisztikai jelentésre, ebből is egy szép számot: a 414 olvasóra átlag 24 kölcsönzött és olvasott kötet jut. A szép számok Júlia munkás életét, a könyvtárügy szeretetét, és a falu konok, nem tántorodó szolgálatát rejti és nem Rodolfo módján, varázslattal érte el ezt. A könyvtár hőskoráról mástól tudok meg egyet másét, Kálmán bácsitól. — Valaha ruháskosárban vitte a könyvtárat házról házra és a kiürült kosárral együtt könnyebbedett meg magányos, elárvult élete. — A betegeknek — tud mindenkiről — ma is visz könyvet. Így éri el, hogy nem marad ki senki olvasói közül és nincs szünetelés sem, mert Júlia számon tartja az olvasóit, ha valaki elmarad, megkeresi — talán beteg. Mindenkit ismer. Nem kapcsolatot tart az olvasókkal, de együtt él velük, sorsától megtagadott, családja helyett családja az.

Persze, szeretik itt Júliát, mert Júlia a könyveivel életük fontos a közt fontos. Az emberek életéhez ajánlja a könyvet, a tsz, ha új feladatokba kezd, akkor Júlia megjelenik könyveivel, a mezőgazdasági irodalommal s az épülő, új istálló gondjai mellé oda kínálja a vidám, rajzos szarvasmarhatenyésztést. Így nőtt fel a kölcsönzött szakkönyvek száma.

És az új motortulajdonos emberi jóságot is talál a könyvtárban, mert neki a motor-ismertetést szánja, a Kreszt, hogy baj ne legyen.

Az új szakmunkás számára szakja szerinti könyvet ajánl, így az olvasók érzik a könyv állandó jelenlétét életük minden napjaiban.

Legutolsó egyik sikeres könyvtári rendezése volt: ankét a Részeg esőről, ezt a könyvet ő is szereti és zavartan vallja be, hogy a Mélytengeri áramlást még nem olvasta és nincs meg könyvei között, pedig kíváncsi voltam, hogy ez az igaz írás vert-e falun, itt annyi hullámot maga ellen és mellett, mint például városban, ahol ugyancsak vannak mélyvízi áramlatok, csak még nem akadt poétájuk.

De — örül meg hirtelen — a Rozsdatemetőt sokan olvasták és szeretik. Darvas József könyvei meleg változással mennek olvasótól olvasóig, és ennek nemcsak az ő Darvas szerető ajánlása az oka, hanem maga Darvas József is. Szakadékat egy olvasója ajánlására olvasta el.

— Melyik a „menő” könyv? — érdeklődöm, de el kell mondanom, általában mi az, hogy menő? A nyelvi romlást, a bonyolult, áttételezett közlekedés is akadályozza tán.

Júlia minden esetre be van zárva faluja tectónikájú belügyébe és fényes élményként említi az újévi könyvtáros tanfolyamot. Gondolja talán, hogy valami fontos vagyok és számon tartom a jókat meg a gonoszokat, vagy jövőre is menni szeretne? Árva életén fényes lehet ez a pár nap. A „menő” könyvek szerzői Júlia felsorolásában: Mikszáth, Jókai, Németh László, Szabó Magda, és ha csillagokat rúgnak is kínjukban a kritikusok, az Ordasok között is menő, meg a Karsai-könyvek, a tegnapi nyomást feloldó titkok leleplezése.

A szelíd és jóságos Júlia biztosan nem örül, hogy ennyire pozitívvá alakult könyvtárosi arca.

Pedig mindig kérdés volt bennem, a lelkes könyvtárügyi munka mellett és kapcsán — jó, jó, de mi lesz a könyvkereskedelemmel, a kiadás végül is azért van? — A könyvkereskedők legyintenek, vagy rossz viccet mesélnek a tárgykör ürügyén.

Júlia pedig mondja, hogy itt náluk, a kettő egy ügy. A nagyon kedves könyvet megveszi az olvasó,

az év folyamán nyolcezer forintot felül hozott könyvet az érdeklődőknek. A jegyzék alapján láthatom, olyan könyveket, melyek a könyvtárban is feltehetőek.

A könyvtár, Bogácson nem szervek és intézmények közügye, de a község magánügye. Minden házban olvasó talán még nincs, pedig itt igen takaros házak vannak, de az élet igénye és Júlia ezt bizonyára el fogja érni, mert erre a célra összefogtak és — január másodikán már 102 olvasó újra beiratkozott a könyvtárba.

A könyvtár pedig nem igen olyan, hogy reklám céljára mutogatni lehessen. Az egyetlen helyiség a művelődési otthonban éppen arra elég csak, hogy tároljon és kölcsönözzön. Ma még csak szekrényeit tárja ki az olvasó előtt, így kap egy gyakorlatában szabadpolcos rendszert, amire pedig itt fokozottabban szükség volna, a két katalógusát alig bolygatják.

A szűkös házban alig mer álmodni epidiánról vagy valóságban látott külön olvasóteremről, pedig szívesen rendezne olvasóanketokat, szeretne minden jó olvasóból jól olvasót nevelni. Az utasnak az az érzése, hogy Júlia ezt el tudná érni és segíteni kellene ebben, ez most mindennél fontosabb Bogácson és mindennél fontosabb az országnak is, hogy Bogácson a jó olvasók jól olvassanak. És kell, hogy e célra a művelődési házban ne félőrákat kapjon más tárgyú ismeretterjesztő előadások után.

Már a moziban ültem a kályha mellett, ahol a jegyárúsítás már folyt és Ilon néni rendőrködött az Adua és társaiért feltámadt kamaszok között. Betartotta a korhatárt, még egy apa ellenére is, aki erős-ködött, hogy a kis Elemér már mindent tud. Kintrekeszti a májszinsapkás gimnazistát is, nem bír rést ütni a szigoron. A gimnazista erősködik, hogy hét felesége is volt már és felnőttisége igazolására végig olvassa a moziplakátot, felelős kiadójáig. Meghajtja magát, eltakarodik és kezdődik a vetítés.

Vissza akarok utazni a matyó központba és rövid órácskát rugdosom a hideglelő januári földet. Valahol motor morog, de nem busz, egy kiskocsi az, megáll és kiskatoná hívja barátságos szóval az utast. A jó szívek melegítenek a kocsi és búcsúzóul, az út végén az utas pénzt gyűr a jóember kezébe, de a katona bűvészmozdulattal visszasodorja a tenyerébe és mondja, hogy ő vele is igen sokszor volt ez a jó.

Az utas a sötétben és a hidegben — amennyire teheti — elpirul, és arra gondol, lám, ezt a gyereket talán évekket ezelőtt valaki megsegítette és az a jóság évek után ebben a zimankós télidőben, mint a láncreakció, eljutott hozzám. Ha nem hagyjuk kihűlni, még évek után is melegíteni fog.

Társam, a véletlen kocsis szerencséjében megdicséri a kiskatonát és demizsonját osztja szét a hidegben, az nem iszik, köszöni és elmegy. Én háromszor is megbakkantam a demizson, egészségünkre.

— Tessék még emelni azt az üveget — kínál öreg utitársam, — és megmutatja, hogy kell csuklón át buktatva demizsonból inni.

Az utas megtanulta ezt is. Elbúcsúztunkkor még az unokája jutott eszébe, lánygyerek — de pajkos, mint egy fiú — így vígasztalja magát. — Képzeld el, zongorázni tanul. — Még ilyet! — mondjuk és átbuktatjuk az üveget az egyensúlyi helyzetén. Az öreget felismerem az utcai lámpa fényénél, reggel ő is beretváltkozott — tán miatta gondoltam, hogy milyen tisztán törökök, mert kucsmája alatt bozontos szemöldökei barátságoslag mozognak és hangulatos volt, mintha egy oroszlán szalagot fonna sörényébe.

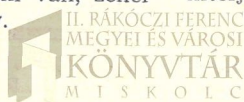

Hideg volt, fázott a lábam. Istenveléztünk. Mentem. A temető mellett az jutott eszembe, lám, minden rendben van, lovat hajt a közösbe, az unokája zongorázni tanul. Holnap megtekintem.

Reggel a busz percre pontos volt és felvett, a kalauz, aki tegnap leküldött, most mosolyogva mérte ki a jegyet. Az utas is megmutatta fogait. És aznap még sokszor.

A gyerekeknek is, aki bányászdalt szolmizált majd ívelt hangon: — Oh, ha cinke lennék, útra kelnék — így énekelte. Kottáját is megosztotta az utassal, de az nem tudta a lapon a kéz fürgé jelbeszédét kioldani. Arra gondolt, hogy ez a generációs válság, valójában az utas abban a korban nem tanult énekelni. Később is csak dúdorászott, mint a szellő, a gyerek a zenei munkaközösségi iskola első csoportjában tanulja most, amit az utas a korban mulasztott. A szolmizált hangokat énekhangon és xilofonon realizálják a gyerekek ebben a csoportban. Ili néni, a munkaközösség, kérdően néz az utasra, hogy jó-e ez így? Csak a második csoport ül a járás ajándékához, a zongorához. Az utas, gondolja és mondja is, — jó nagyon szép. A parasztyerek, történelme során először zongorához ül, csuklóját kiszabadítja a melegítő gumijából, mert Ili néni a kéztartásra is gondosan ügyel. Leüti a hangot, a gyerek fülével ízelgeti, persze ez még semmi, de az utas hiszi, hogy majdan valami lesz.

Most még csak ez a zongora van a faluban, de biztos, hogy ez a gyerek felnöveli az igényt és ő fogja leszerelni a kételyt Ili néni helyett a szülőkből, akik nótát kérdeznek a járatlan ujjaktól és tánczenét. Mert a falu már nem a népi zenét jelenti, ami van, zenei levegője inkább hibrid tánczenével elegendő.

Tíz éves a Kazincbarcikai Városi Könyvtár

Sajókazinc, Barcika, Berente és Herbolya községek egyesítéséből és a közük telepített új városból 12 évvel ezelőtt jött létre Kazincbarcika, hazánk új, immár nagy ipari települése. Ez évben ünnepeljük városunk nyilvánításának 10. évfordulóját, s ugyanakkor könyvtárunk alapításának jubileumi évét is.

E jubileumi évünk megnyitására jött létre önálló gyermekkönyvtárunk. Még ugyan igen kis mértékű szabadpolcos olvasóhelyiséggel rendelkezik, de a rendelkezésünkre álló 3 szobás lakás közfalainak kiszélesítése után megfelelő méretű intézménnyé képezhetjük ki.

A könyvtár állománya jelenleg 6000 kötet, olvasótermében a kölcsönözhető anyagon kívül, számos igen jól válogatott „kézikönyv” áll az általános iskolai korhatárú gyermekek rendelkezésére. A könyvtárosi teendőket jelenleg két részfoglalkozású munkatárs látja el napi öt órai munkaidőben, de még ez évben e kérdés is megoldódik.

Gyermekkönyvtárosaink mindegyike fiatal, kis látogatóinkhoz hasonló életkorú gyermekek mamája, családanyaként talán jobban megértik a gyermekpszichológiai jelenségeket, és azokat jó irányban fejlesztik odaadó tevékenységükkel. Máris a legjobb eredményekről számolhatok be úgy tartalmi, mint számszerűnti vonatkozásban. Alig egy hónapos működésük után, már is az elmúlt év féléves gyermekolvasói létszámát és forgalmát érték el.

A gyermekkönyvtár létrehozását igen fontos álló-

Aztán abban hiszünk, míg a gyerek igen komolyan lépked a skála lépcsőjén, hogy Haydn-tól és Mozart-tól közelebb lesz az út és járhatóbbak a népi kultúra zenéjéhez. Addig is Ili néni magyarázta a szülőknél Kodályt, hogy értsék meg a fiúkat, aki most a zsup-zsup kenderzsúpot üti hangszerén. A falu dalkincsét már ezekkel akarja felgyűjteni magnón, és Ili néni előre örül a betakarításnak. A művelődési otthon otthona az induló zenének is itt. — Magnószalagot ígér a munkához.

Az utas jó közérzettel simogatja a gyermek fejét. Szépnek ígérkezik a holnap Bogácson és az utasnak igen fontos közügy. És ha utazik, ezt a holnapot lesi, és a jelek szerint közeledik. Júlia sietésre serkenti könyveivel, Ili néni a visszaadott harmóniával. Várják itt is. Életnek lendülő fiatalok beszéltek minap a községi vezetőkkel a faluról és jövőjéről itt az otthonban, és dolgozatokban álmodták meg, hogy milyennek gondolják falujukat húsz év múlva, siheder fiú- és lánygyerekek álmodták a jövőről és ezeket az álmokat borítékolva dobozba zárták és csak 1984-ben szabad kibontani és számonkérni a húsz évet önmaguktól. Mi lett valósággá.

Milyen nagy erkölcsi bátorság ez a lezárt doboz itt, amivel húsz év múlva lehet és kell szembenézni.

Júliával nem beszélünk könyvtártudományról, mert nála a könyvtár több, mint tudomány, népműveléssé nőtt. Ili néni visszavarázsol hangszerével egy széttört harmóniát és a dobozba zárt álmok a jövő gondját, felelősségét kötik az így gazdagult ember életére.

Az utas visszautaztakor arra gondol, hogy jó lenne ezt még megvárni, ott lenni a doboz kinyitásánál. Az álmok szembesítésénél. Akkor lemérheti majd saját hiteljogát is.

Tóth Lajos

másnak tekintem könyvtárunk életében, s mondhatom, 10 éves működésünk méltó jutalmazásának érzem. A gyermekkönyvtár tevékenysége, feladata eltér a felnőtt könyvtártól, ahol a felmerülő igényeket sokrétűen igyekszünk kielégíteni: a gyermekeknél pedig a legfontosabb feladat az egészséges karakter kialakítása.

A szoros értelemben vett könyvtári szolgáltatáson kívül (könyvkölcsönzés) biztosítani kívánjuk a gyermek szabad idejének hasznos felhasználását is, ezért most már állandó jelleggel kívánjuk nyújtani az értelemfejlesztő, de egyúttal szórakoztató játékok használatát. Ez városunkban annál is inkább fontos, mivel fiatal ipari város vagyunk, ahol mindkét szülő dolgozik, a gyermek az iskolák túlterhelése folytán „váltott műszakba” jár. Így gyakran egyedül van otthon, és így „szabad” idejében igénybe veheti a könyvtár említett foglalkoztatását. Minthogy „olvasótermünk” jelenleg még kicsi, az állandó mesefelolvasás vagy az általános érdeklődés alatt maradó diafilm-vetítés helyett szükségessé válna a televízió könyvtári használata, melyhez csak kommentárt kell fűzni a könyvtárosnak. Itt elismeréssel kell szólni a televízió szerepéről, amikor az iskolai szünetekben rendszeresen kíván foglalkozni a tanulóifjúsággal, akár szórakozási, akár kötelező olvasmányok vagy ismeretterjesztés terén. — Így felismerve az együttműködés lehetőségét, tervbe vettük egy nagy-képernyős tv-készülék beszerzését. A használhatóság és a tervszerűség szem-

pontjából felmérést végeztem, és arra a megállapításra jutottam, hogy bár városunkban a tv-készülékek száma napról napra nő (jelenleg cca 3000 db), mégis kis olvasóink között elég kevés az ilyen készülék, mert mint említettem, pajtásaink nagyobb része a napközire utalt létszámból tevődik össze, és az említett „váltott műszakban” nem mindig találja otthon a szülő mindkettőjét. E beosztásban levő családoknak természetesen nem célszerű a tv beszerzése, és ily módon a magára utaltabb gyermekek ellátását kívánánk biztosítani.

Az említett felmérés annál inkább szükségzerű volt, mert könyvtárosi beosztásban a magnetofon használatában hasonló fantáziát találtam, s mégis, az idő azt igazolta, hogy a szalagra felvett meseelőadás nem köti le a gyermek érdeklődését, mert figyelme

inkább a gép technikájára és a két forgó, fényes orsóra összpontosul. Érthetően, főleg a fiúknál a megvalósítás, a barkácsolás ösztönére koncentrálódik. A magnetofonra vett előadás lekötő figyelme már fokozottabb, ha a visszajátszást a mozdulatlan és megszokottabb rádió hangszórójára bizzuk. Különösen akkor, ha a hangot erősebbre állítjuk a szokásos előadói hangerőnél. E hangerő azonban a szabadpolcos könyvtár munkáját és annak dolgozóit módfelett zavarja, figyelmét megtöri.

A magnetofonnal ellentétben, a televízió beállítása-kor kis nézőtábor keletkezik és a legkisebb hangerő mellett is élvezetes klubsarok alakul ki; ezek ízlésesen illeszthetők be szép, kis könyvtárunk színeképebe.

Papp Attila

Borsod-Abaúj-Zemplén megye cikkekben, fényképekben és képes levelezőlapokban

A miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtár a helyismereti munka támogatására, a teljesség igényével gyűjt minden olyan, a könyvtár állományát képezhető dokumentumot, amely a megye (város, falu) természeti világára, gazdasági életére, földrajzi és társadalmi viszonyaira, történetére, forradalmi hagyományaira, népszokásaira és egyéb emlékeire vonatkozó, — másrészt helyi szerzők műveit, illetve helyi kiadványokat, nyomdatermékeket.

Ilyen értelemben a könyvtár mintegy 5000 kötet könyvanyaggal rendelkezik, a 80 000 kötetnyi állományából.

Miután nemcsak a könyvek fontosak a helyismeret szempontjából, de az egyéb dokumentumok is, — ezért 1956 óta figyelik az országos és megyei hírlapokat, folyóiratokat. A megyére vonatkozó jelentősebb cikkeket tájciikk-katológusban tárják fel folyamatosan. A cikkek: szerzőik, tárgyszavuk és témájuk szerint megtalálhatók ebben a tájciikk-katológusban, lelőhely megjelöléssel.

A helyismereti tájékoztatás segítésére, a felszabadulás utáni évek és a szocialista építés megörökítésére, — szolgál — a mintegy 500 db eredeti fénykép. A fényképgyűjtemény Borsod-Abaúj-Zemplén megye eseményeit, tájait, épületeit, nevezetes személyeit, az 1919-es Miskolcon nyomott plakátokat, valamint a három- és ötéves tervek nagy építkezéseit, (többek között: a Borsodi Vegyikombinát, az Ózdi Kohászati Üzemek, a Borsodi Hőerőmű, a Lenin Kohászati Művek, a Tiszapalkonyai Hőerőmű és a Miskolci Nemzeti Színház) tartalmazza.

A könyvtár képkatalógust is felfektetett a fényképekről, de ebben a katalógusban a feldolgozott nyomtatott anyagban bárhol előforduló (könyv-, hírlap-, folyóiratban) valamennyi kép leírása is megtalálható lelőhely megjelöléssel. A képkatalógusban a megye helységeinek betűrendje és azon belül, témák szerint található a képek.

Megteremtette a könyvtár a képeslevelezőlap-gyűjtemény alapjait is, mintegy 1000 db levelezőlap fel-

dolgozásával. Sok olyan van ezek között, melyek még az első világháborút megelőző időkből valók. Ebben a gyűjteményben is a megye helyeinek betűrendje szerint lehet tájékozódni.

A megye legújabbkori történetét kutatók munkájának megkönnyítésére készítette el a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Tájékoztatói és Bibliográfiai Csoportja — külső munkatárs bevonásával — a megye teljes hírlap és folyóirat anyagának bibliográfiáját. Ez a bibliográfia kísérel meg először számbavenni a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében valaha is megjelent hírlapokat, folyóiratokat.

420 féle periódika az, ami ebben a sajtóbibliográfiában szerepel, a következő adatszoportokkal: cím és tartozékai, alcím, kiadó testület, megjelenés helye, létezésének időtartama, a megjelenés időszakossága, szerkesztők, kiadók, nyomdák, a lap mérete, lelőhely, irodalmi hivatkozások és a lapok rövid jellemzése.

Hatféle mutató teszi használatát könnyebbé: időrendi, földrajzi, szak, valamint a periodikák összes munkatársai, kiadók és nyomdák, névmutatója.

További célja még a könyvtárnak, hogy az előbbieken felsorolt helyismereti gyűjteményeit teljesebbé növelje. Hiszen a helyismereti kutatómunka támogatása, egyben a megye anyagi és szellemi felemelkedésének szolgálatát is jelenti, — s ha bármily szerényen is, — de hozzájárul a szocializmus építésének ügyéhez. A könyvtárnak ezt, a rendelkezésre álló erőkből támogatnia kell és gondoskodnia kell arról is, hogy ez a tevékenysége jellegében és tartalmában szocialistává váljék.

Tehát mindaz, amit gyűjt, már megmutatózó igény kielégítését szolgálja jelenleg is, de további célja: szélesebb körben propagálni — azaz közkinccsé tenni mindazt, ami a megye történetére, földrajzára stb-re vonatkozik.

Miskolc, 1964. március 9.

Kluger Lászlóné

Könyvtári hírek

Egerlövő községben a könyvtár szép elhelyezést kapott az új kultúrházban belül, ahol az olvasók most már helyben is olvasgathatnak. A „Minden házból egy felnőtt olvasó” mozgalomhoz szép segítséget nyújtott a helyi Nótanács, házról házra látogatták meg és látogatják az I. negyedévben az asszonyokat és kéri lépjenek be az olvasók táborába.

A tiszavalki könyvtár két ízben rendezett könyvkiállítást az elmúlt hónapban a könyvtár helyiségében, ahol a termelészövetkezet asszonyai dohányt csomóztak. A kiállítás eredménye az lett, hogy nyolc új olvasó iratkozott be a könyvtárba és kölcsönöztek ki könyvet.

A mezőgazdasági könyvhónap alatt a mezőkövesdi járásban két reprezentatív író-olvasó találkozót szerveztek, Egerlövőn és Szomolyán. Az előbbi községben az új kultúrotthonban ez volt az első nagy rendezvény. Az író-olvasó találkozón dr. Fehér Károly vett részt. A könyvtár nagyszabású kiállítást, a könyvesbolt pedig könyvvásárt rendezett mind a két községben.

Szép eredmény született az 1963-as évben a mező-nagymihályi községi könyvtárban, ahol 308 olvasó iratkozott be. Az olvasók szervezésében segítséget nyújtott a helyi Nótanács vezetősége is. A kölcsönözött kötetek száma 10 154, a könyvtár a községi könyvtárak közül a második helyen áll a kölcsönzés terén.

Uj óvoda épült Szentistván községben, ahol a régi helyiséget adták át a könyvtárnak. Ebben a — 5x6 m-es — helyiségben sokkal kedvezőbb körülmények között lehet a könyvtár szolgáltatásait lebonyolítani, mely hozzásegít a jobb eredmények eléréséhez.

1962. végén az olvasók száma 386 fő, 1963. végén már 519 fő.

A kölcsönzött kötetek alakulása is szép:

1962. végén	6 181 kötetes forgalom
1963. végén	10 641 kötetes forgalom.

Költségvetésből 13 200 Ft-al, egyéb forrásból pedig 10 430 Ft-al gyarapította ez évben állományát, így jelenleg a könyvállomány 2 550 kötet. Célja a könyvtárnak, hogy a helyiséget korszerűen bebútorozza, és a felnőtteket is a könyvtárba szoktassa és megnyerje őket az olvasás számára.

Cserépfalu és Vatta községben a felnőtt olvasók számának emelése érdekében az Úttörő-expedíció keretében az úttörők olvasó toborzást fognak végezni. A munkát az úttörővezető és a könyvtáros irányítja.

Ismét gyarapodott megyénkben a korszerűen berendezett könyvtárak száma. A közelmúltban nyílt meg Ongán a miskolci járás első kiemelt községi könyvtára.

A napokban adták át az olvasóknak Felsőzsolcán és Sajóladon is az átalakított szabadpolcos könyvtárat. Kényelmes és korszerű könyvtárat kapott Tolcsva és Tiszakeszi község olvasótáborosa is.

Hisszük, hogy a külsejükben megújított könyvtárakban a tartalmi munka is újabb lendületet nyer.

Június 29. és július 11. között bentlakásos tanfolyamot rendezett a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Sátoraljaújhelyen a községi könyvtárosok részére.

A tanfolyam végén 61 könyvtáros tett alapfokú vizsgát.

A miskolci járási könyvtár már másodízben rendezett tapasztalatcserét a községi tanácselnököknek. Megtekintették az edelényi járási, az ongai és tolcsvai községi könyvtárakat.

Gazdag tapasztalatokkal tértek vissza községeikbe, hogy otthon is megvalósítsák a látottakat.

Mindenütt megvalósítható, jó módszerrel készíttette elő és rendezte meg a miskolci járási könyvtár olvasói találkozóját Szabó Magda írónővel.

Az Ünnepi Könyvhéten lezajlott találkozón az olvasók nagy része már elolvasta az írónő könyvheti könyvét A Danaidá-t. Így tartalmas, az olvasóknak és az írónak is egyaránt sokat adó vita zajlott le a járási könyvtárban.

A gönci községi könyvtár jól előkészített író-olvasó találkozót rendezett Tersánszky J. Jenő részvételével. Ez alkalommal adták át az olvasóknak a korszerűen átalakított községi könyvtárat is. Dicséret illeti a községi könyvtár vezetőjét a könyvtárúsítás megszervezéséért is. Több mint 800 forint értékű Tersánszky könyvet adtak el a találkozó napján az érdeklődőknek.

Borsod megye közművelődési könyvtárainak 1963. évi munkája a számok tükrében

Járás (város)	Könyv- állomány 1963-ban	Emelkedés Csökkenés	Százalék	Beiratko- zott olvasó 1963-ban	Emelkedés Csökkenés	Százalék	Kölcsön- zott kötetek 1963-ban	Emelkedés Csökkenés	Százalék
Edelény	66 614	12 575	23	12 038	1 171	11	212 700	20 780	11
Encs	71 646	15 524	28	13 811	1 256	10	217 799	27 063	14
Mezőcsát	40 796	8 075	25	6 324	659	12	119 737	23 874	26
Mezőkövesd	52 257	9 870	21	8 143	338	4	190 136	29 492	18
Miskolc	56 756	- 1 859	- 3	9 913	- 336	- 3	215 090	33 083	18
Ózd	55 399	858	1	7 637	- 335	- 4	141 305	2 884	3
Sátoraljaújhely	73 066	8 415	13	12 356	1 014	9	218 801	27 574	14
Szerencs	68 554	15 201	28	10 837	706	7	232 436	24 276	12
Kazincbarcika	28 353	6 000	27	3 547	430	14	101 034	10 510	12
Ózd (város)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sátoraljaújhely (város)	16 075	16 075	100	2 713	2 713	137	68 860	45 086	290
Ö s s z e s e n :	529 516	90 737	21	87 319	7 616	9	1 717 898	244 622	16
Megyei Könyvtár	83 225 +	6 024	3	7 162 +	361	4	196 099 +	1 888	1
Megyei hálózat összesen:	612 741	96 761	19	94 481	7 977	9	1 913 997	246 510	15
Miskolc (város)	87 392	24 450	39	8 447	1 858	28	357 874	58 687	20
Tanácsi hálózat összesen:	700 133	121 211	21	102 928	9 925	11	2 271 871	305 197	15
Szakszervezeti hálózat:	349 357	17 347	5	38 134	981	3	890 761	145 552	19
Iskolai hálózat (megye)	79 483	12 780	19	+ +	+ +	+ +	105 999	- 13 146	- 11
Iskolai hálózat (Miskolc)	49 585	4 375	10	+ +	+ +	+ +	47 312	- 10 036	- 17
Közművelődési hálózat össz. 1 178 558		88 290	8	141 062	10 816	8	3 315 943	396 549	13

+ A Megyei Könyvtár adataiban benne foglaltatik a művelődési autó 3 269 kötet állománya, 114 beiratkozott olvasójának és 1009 kölcsönzött kötetének száma.

+ + Az olvasók száma helyett a látogatók számát közlik.

Járás (város)	Lakosság száma 1962-ben	A lakosság százaléka olvasó	Egy lakosra juto könyv	Egy olvasóra juto könyv	Egy olvasóra juto kölcsönzés
Edelény	65 849	18,3	1,01	5,5	17,7
Encs	69 595	19,8	1,03	5,2	15,8
Mezőcsát	39 515	16,5	1,03	6,4	18,9
Mezőkövesd	56 484	14,4	0,92	6,4	23,3
Miskolc	74 188	13,4	0,76	5,7	21,7
Ózd	57 322	13,3	0,97	7,2	18,5
Sátoraljaújhely	79 176	15,6	0,92	5,9	17,7
Szerencs	73 715	14,7	0,93	6,3	21,4
Kazincbarcika	15 217	23,3	1,86	8,0	28,5
Ózd (város)	34 137	—	—	—	—
Saujhely (város)	16 203	16,7	0,99	5,9	25,4
Összesen:	581 402	15,0	1,05	6,6	19,7
Miskolc	143 903	16,2	1,18	10,9	35,6
Megye és város együtt:	725 305	14,2	0,96	6,8	22,1

K i m u t a t á s

a Városi Tanács Könyvtárainak hálózatáról

I. kerület.

1. Központi Könyvtár, Ifjúsági és Idegennyelvű könyvtár, Déryné u. 5.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 10—18 óráig.
2. Gömöri tér 4.
Nyitva: hétfőn, szerdán és pénteken 17—20 óráig.
3. Martintelep, Gyöngyösi u. 1. sz.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 11—12 és 14—18 óráig.
4. Martintelep, Móra Ferenc Gyermekkönyvtár, Kisfaludy u. 5.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 11—12 és 14—18 óráig.
5. Baross Gábor utca 18.
Nyitva: hétfőn, szerdán és pénteken 10—12 és 15—19 óráig.
6. Kun Béla u. 100.
Nyitva: hétfőn, szerdán és pénteken 14—19 óráig.
7. Egyetértés Tsz. Major u. 4.
Nyitva: szerdán és szombaton 17—19 óráig.
8. Tanácsklub, Városi Tanács.
Nyitva: hétfőn 16.30—18.30 óráig.

II. kerület.

1. Kórház u. 2.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 10—16 óráig.
2. Komlóstető, Szegedi u. 20.
Nyitva: hétfőn, kedden, csütörtökön 14—19, pénteken 15—19 óráig.

III. kerület.

1. Ady Endre Könyvtár, Diósgyőr, Kurucz u. 23.
Nyitvatartási ideje még nincs szabályozva.
2. Kilián-Dél, Könyves Kálmán u. 2.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 10—12 és 15—18 óráig.

3. Hámor, Palota u. 37.
Nyitva: szerdán és szombaton 14.30—18.30 óráig.
4. Ómassa, Művelődési Ház.
Nyitva: csütörtökön 18—20 óráig.

IV. kerület.

1. Hejőcsaba, Csabavezér u. 63.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 10—18 óráig.
2. Hejőcsaba, Gárdonyi Géza Gyermekkönyvtár, Csabavezér u. 93.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 13—18 óráig.
3. Park u. 3. sz.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 13—19 óráig.
4. Tapolca, Martos Flóra u. 10.
Nyitva: szombat kivételével minden munkanap 10—18 óráig.
5. Uttörőpark, Kisdobos u. 10.
Nyitva: hétfőn 16—17 óráig, szerdán 16—18 óráig, pénteken 15—19 óráig.
6. Görömböly, Művelődési Ház.
Nyitva: hétfőn és kedden 15—20 óráig, pénteken 15—21 óráig.
7. Szirma, Tanácsháza.
Nyitva: hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 16—20 óráig, szerdán 17—20 óráig.
8. Bónistelep, Virág u. 9.
Nyitva: hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 15—19 óráig.
9. Középszer u. 2.
Nyitva: hétfőn és csütörtökön 16.30—18 óráig.
10. Március 15. Tsz. Martintelep, Malom u. 8.
Nyitva: szerdán és szombaton 18—20 óráig.

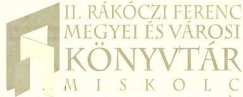

Cikkeink szerzői:

- DR. BENKŐ CSABÁNÉ,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- BOD ANDOR,
a Zrínyi Ilona Gimnázium könyvtárosa.
- GYŐRI ERZSÉBET,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- JUHÁSZ MARGIT,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár gazdasági igazgatója.
- DR. KAZACSAY FERENCNÉ,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- KISS JÓZSEF,
mérnök, Sátoraljaújhely.
- KLUGER LÁSZLÓNÉ,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
a Kazincbarcikai Városi Könyvtár vezetője.
- KOLYVEK ZOLTÁNNÉ,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- PAPP ATTILA,
a Kazincbarcikai Városi Könyvtár vezetője.
- PÉTER MÁRIA,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- SZALONTAI JÁNOS,
tanácselnök, Szirmabesenyő.
- SZÓNYI LÁSZLÓ,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár igazgatója.
- TÓBY ANTALNÉ,
a községi könyvtár vezetője, Ricse.
- TOMCSÁNYI IRMA,
Ózdi Járási Könyvtár munkatársa, Putnok.
- TÓTH LAJOS,
a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár munkatársa.
- ZÁDORY KÁROLY,
a Mezőkövesdi Járási Könyvtár igazgatója.
- DR. ZSIDAI JÓZSEF,
a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtá-
rának igazgatója.

II. RÁKÓCZI FERENC

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

 II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

2

A II. RÁKÓCZI FERENC KÖNYVTÁR
NYITVATARTÁSA:

Felnőtt kölcsönző: hétfőtől péntekig 11—19 óráig.

Felnőtt olvasóterem:
hétfőtől péntekig 10—18 óráig.

A NEHÉZIPARI MŰSZAKI EGYETEM
KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁNAK
NYITVATARTÁSA:

Kölcsönző

hétfő—péntek	9—16 óráig
szombat	9—13 óráig

Olvasóterem

hétfő—péntek	9—20 óráig
szombat	9—13 óráig

A LENIN KOHÁSZATI MŰVEK MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

munkanapokon 7—15.30 óráig
szombaton 7—12 óráig

A DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

hétköznap	7—15.30 óráig
szombaton	7—12 óráig

AZ ÓZDI KOHÁSZATI ÜZEMEK MŰSZAKI
KÖNYVTÁRÁNAK NYITVATARTÁSA:

hétköznapokon	10—17 óráig
szombaton	7—12 óráig